Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 613 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 20 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1886 (Ն. Տ.) 1 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1886 — 26 ՐԷՊԻ ԻՒԼ ԱՄՍՕՐ 1303

40 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԻՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ,
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
«ԱՐԵՒԵԼՔ» ՕՐԱԳՐԻ
Գալաթիա, Նորատունկեան-խան

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	դահեկան արծաթ	200
» »	Վեցամսեայ	» »	100
» »	Եռամսեայ	» »	50
Գաւառաց և արտասահման	Տարեկան	» »	240
Գաւառաց համար եւ արտասահման	Վեցամսեայ	» »	120
Օտար երկիրներ	տարեկան	ֆրանք	56
» »	վեցամսեայ	»	28

Դուրս զրկուած լրագրաց ճանգուռ ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է։ Խմբագրութեան զրկուած նատակ կամ գրութիւն ետ չտրուիր։

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՇԱԲԱԹ, 18 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, 1886

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Յ'ԱՆԳԼԻԱ

Լորտ Սալզպըրիի հրաժարականին ընդունելութիւնը.—Պ. Կլատսդոն և Արեւելեան Խնդիր.—Ներքին խնդիրք յ'Անգլիա.—Ինքնօրինութիւն Իռլանդայի.—Հողագործք և հողատերաց.—Զգուշաւոր Ազատականք և Արմատականք.—Աւստրիա, Ռուսիա և Անգլիա։

Թագուհին ընդունեց Լորտ Սալզպըրիի հրաժարականն։ Հետեւապէս, Խորհրդարանը չպիտի լուծուի, գէթ առ այժմ։ Ի պարտութիւն մատնեալ նախարարութիւն մը կրնայ լուծել զերեսփոխանութիւն, Խորհրդարանէն կոչում ընելով առ ժողովուրդն, և յաւսալով, իւր հիմնադիրն ընդունող նոր ներեսփոխանութեան մը առջեւ գտնուիլ քիչ ատենէն։ Լորտ Սալզպըրի չբրաւզայս. և Պ. Կլատսդոն, իշխանութիւն անցնելով, չի կրնար նոյն բանն ընել անմիջապէս։ Նոր նախարարութիւն մը սովորաբար չի լուծեր Խորհրդարանը. զի տակաւին չունի հիմնադիր մը, որոյ վրայ կոչում ընէ երկրին։ Բայց եթէ Պ. Կլատսդոն ինքն եւս չկարենայ կառավարել նոր երեսփոխանութեամբ, ժամանակ մը եւոքը թերեւս նոր ընտրութիւններ կատարել տայ։ Առ այժմ, քանի որ Պահպանողականք կը հրաժարին, Ազատականաց կը մնայ վերստանձնել իշխանութիւն, իրենց առջեւ ունենալով խնդիրներ որոց չափ մեծ ու ծանր խնդիրք քիչ անգամ ներկայացած են անգլիական նախարարութեան մը հոգածութեան ու անօրինուեան։

Անգլիոյ նախարարական փոփոխութիւն մը միշտ մեծ կարեւորութիւն ունեցող դէպք մ'է. զի Անգլիոյ քաղաքական հաստատութիւնք աւելի տմուր են և տեւական՝ քան ինչ որ հարիւր տարիէ հետէ տեղի ունեցած է ի Ֆրանսա։ Բայց Անգլիոյ նախարարական փոփոխումնք ամենէն աւելի կարեւոր են երբ Արեւելեան Խնդիրը բաց կը մնայ և երբ կարեւոր դէպքեր իրարու կը յաջորդեն Արեւելից մէջ։

Հարկ է միթէ ապացուցանել թէ Արեւելեան Խնդրոյն մեծագոյն տագնապներէն մին անցուցանելու վրայ են։ Մոտովի ակնարկ մը Աթէնքի, Պելկրատի, Սոֆիայի և Փիլիպէի վրայ, և պիտի զգանք անմիջապէս թէ 24 ժամու մէջ Արեւելեան Եւրոպա կրնայ տակն ու վրայ լինել։ Եւրոպական նաւատորմիղ եկած կեցած են Ցունաստանի ծովեզերքը։ Թուրք և հելլէն բանակներ դիմաց կը դիտեն Թեսալիոյ և Եպիրոսի սահմանաց վրայ։ Ժողովուրդն յոյժ գրգռեալ է ի Ցունաստան. Կրեատէի մէջ խռովութիւններ յարուցանելու ճիգեր կը թափուին։ Սերպք և Պուլկարք զինուց ներքեւ կը մնան միշտ. ընդհանուր անձկութիւն մը կը տիրէ Դանուբի եզերքէն մինչեւ Մարմարայի հրուանդանն, և Ադրիականէն մինչեւ Սեւ Ծով։ Փոքրիկ թիւրիմացութիւն մը կրնայ մեծ չփոթութիւններ յառաջ բերել, և կայծ մը կրնայ մէկ ծայրէն միւսը բռնկցնել Պալքանեան Թերակղզին։ Այս կացութեան հանդէպ, կան երկու դրացի Կայսրութիւնք, որոց անչահախնդրութիւն ու անկեղծութիւն ամեն տարակոյսէ վեր չեն։ Ռուսիա և Աւստրիա զերաբ կը դիտեն ուշադիր, քաջ գիտնալով թէ իրենցմէ իւրաքանչիւրն իրեն յատուկ թաքուն խորհուրդներ ունի Պալքանեան երկրաց վրայ։ Ֆրանսա և Իտալիա զարդիս մեծ կշիռ չունին Արեւելեան խնդրոյն մէջ. Պիզմարք իշխանն իրեն դաշնակից երկու Կայսրութեանց արաքներուն աչք կը դոցէ, և կը մնայ միայն Անգլիա, որ, ուղղակի շահ մը չունենալով հանդերձ խնդրոյն մէջ, երից Կայսրութեանց հաւասար ազդեցութիւն ի գործ կը դնէ Պալքանեան խնդրոյն կարգադրման վրայ։

Եւ իրօք, մոռցուած չէ թէ երեք Կայսրութիւնք, որոց յարած էին կամ յարելու վրայ էին Իտալիա և Ֆրանսա, որոշեր էին «իրաց նախկին վիճակը» վերահաստատել ի Պալքանս։ Այսօր ո՛չ մէկ Տէրութիւն կը պնդէ այդ գաղափարի վրայ։ Ո՛վ յառաջ բերաւ զայս յեղաշրջում։ Ո՛չ ապաքէն Անգլիա պնդեց առաջին օրէն «կատարեալ իրողութիւնն» ո՛և է ձեւով ճանչելու և Թուրքիոյ վերհպատական իրաւունքները լիովին ապահովելու պէտքին վրայ։ Անգլիոյ քաղաքականութիւնն, որում դէպքերը մեծապէս նպաստեցին, այսօր բովանդակ Եւրոպիոյ և ընդ նմին Թուրքիոյ քաղաքականութիւնն է. զի այդ էր և է՝ ո՛չ միայն ընդհանուր խաղաղութեան, այլ նաեւ Թուրքիոյ իրական շահուց ամենէն աւելի յարմարող քաղաքականութիւնը։

Թէ Լորտ Սալզպըրիի Պալքանեան աշխարհավարութիւնը ռիկատար յաջողութեամբ պսակեցաւ, և թէ ինքնին միակ բանաւոր աշխարհավարութիւնն էր այդ, այսօր ընդհանրապէս կը խոստովանուի։ Խնդիր է ուրեմն թէ, երբ Լորտ Սալզպըրի կ'ինայ, փանգ չկա՞ տկարացման սոյն աշխարհավարութեան և նոր չփոթութեանց ծագման։

Բարերախտապէս, Պ. Կլատսդոն և այլ պէտք ազատական կուսակցութեան՝ Պալքանեան տագնապին սկիզբէն իվեր համախմբ գտնուեցան Պահպանողականաց պետին աշխարհավարութեան։ Երկուց դլխաւոր կուսակցութեանց սոյն համամտութիւն ո՛չ նուազնպաստեց այն մեծ ազդեցութեան զոր անգլիական աշխարհավարութիւնն ի գործ դրաւ և կը դնէ Եւրոպիոյ խորհրդոց վրայ։ Ազատականք պարզապէս պիտի չարունակեն պահպանողական նախարարութեան աշխարհավարութիւնն, և փափաքելի էր որ նոյնչափ կարող և ազդուութիւն կարենային ի հանդէս բերել։ Եւրոպիոյ պահպանողական Կայսրութեանց քով Լորտ Սալզպըրիի պահպանողական նախարարութիւնն աւելի յարգ կը վայելէր քան ինչ որ ցոյն վայր բաժին եղած էր ազատական նախարարութեան։ Բայց այս այնպիսի դժբախտութիւն մ'է որուն համար Պ. Կլատսդոն և պաշտօնակիցք պատասխանատու չեն կրնար բռնուիլ։

* *

Պէտք չէ սակայն կարծել թէ հիմակ Անգլիոյ մէջ մեծ ուշադրութիւն կ'ընծայուի Արեւելեան Խնդրոյն։ Պ. Կլատսդոն արտաքին խնդրոյ մը պատճառաւ չէր ինկած։ Ընդհանուր Ընտրութեանց մէջ եթէ ժողովրդեան ըստ ուարաթիւ դասեր յարեալ մեացին ազատական կուսակցութեան, արտաքին խնդրոց պատճառաւ չէր, և Լորտ Սալզպըրի կ'ինայ ճշդիւ այն ատեն երբ իւր արտաքին աշխարհավարութիւնն գովեստից կ'արժանանար մինչեւ իսկ իւր ընդդիմադրաց կողմէ։ Այս իրողութիւնը կը ցուցնեն թէ մանաւանդ այս միջոցիս Անգլիոյ ուշադրութիւնն ամենէն աւելի գրաւող խնդիրք արտաքին աշխարհավարութեան խնդիրներ չեն։

Ընկերային, տնտեսական և քաղաքական ներքին վերակազմութեան մեծ գործ մը ամեն դասուց խորին հոգածութեան առարկայ է սոյն պահուս։ Նոր Խորհրդարան մը կազմուած է, յորում ընկերութեան նոր և խոնարհագոյն դասեր ներկայացուցիչ ունին։ Արդի Խորհրդարանն ի հարկէ աւելի ժողովրդային է քան ո՛և է նախկին Խորհրդարան։ Ամեն դաս ունի իւր յատուկ պահանջներ։ Գործաւորք գործարանաներու վերաբերեալ վերանորոգումներ կ'առաջարկեն։ Հողագործք կալուածական օրինաց հիմնական փոփոխումներ կը խնդրեն։ Իռլանդացիք ինքնօրինութիւն կը պահանջեն։ Գաւառացիք գաւառային տեղական ինքնօրինութիւն կը խնդրեն։ Լոնտոնցիք կը պահանջեն արդի ազնուապետական Քաղաքապետութեան ջնջումն, և լայնատարած Մարքաքաղաքին ամեն կողմն իւր 4–5 միլիոն բնակչաց համար կը խնդրեն թաղային վարչութեան իրաւունք։ Սպասելով ինքնօրինութեան հնորհման, Իռլանդացիք կը պահանջեն վերաքննութիւն իրենց երկրի հողային օրինաց։ Թէ՛ Անգլիոյ, թէ՛ Սկովտիոյ, թէ՛ Վալէսի և թէ՛ Իռլանդայի մէջ, հողագործ դասերը միահամուռ յարուցած են խաղաղ յեղափոխութիւն մը հողատէր դասուց դէմ։ Երկրին հողերուն ամենամեծ մասը սակաւաթիւ հողատերաց խմբի մը մենաշնորհն է։ Այս դրութեան ի հիմանց բարձումն և հողերուն հողագործներու բաժանումը կը խնդրուի, ըստ Ֆրանսայի, Գերմանիոյ և այլ երկրաց քաղաքական օրինակին։

Ահա՛ այս մեծամեծ ներքին խնդիրք գրաւած են երկրին ու Խորհրդարանին բոլոր ուշն և ուրուշն։ Անոնց մէջ երկու քը-կալուածական օրինաց հիմնական փոփոխման մը պահանջն և Իռլանդայի կառավարութեան խնդիրն, — եղան ուղղակի պատճառք Լորտ Սալզպըրիի նախարարութեան անկման։ Բառնէլեանք տեսան որ թէև Ընտրութեանց միջոցին իրենց քուէներով այժմ տիր էին Պահպանողականաց ի վնաս Ազատականաց, բայց Պահպանողականներէն ոչինչ կրնային ակնկալել ի շահ Իռլանդական ազգային դատին։ Թագուհւոյն ճառն, ինչպէս կը յիշեն ընթերցողք, Իռլանդայի մասին «Մեծին Բրիտանիոյ և Իռլանդայի Խորհրդարանական միութիւնը անվնաս պահելու» բացարձակ յայտարարութիւնը միայն կը պարունակէր, որ, ինչպէս դիտեց Պ. Կլատսդոն, Իռլանդական խնդիրը լուծելու միջոց մը չընծայեր։ Բառնէլեանք ուրեմն Ազատականաց հետ միացան՝ նախարարութեան դէմ ուղղեալ առաջարկի մը քուէարկութեամբ, զոր Պ. Ճէսի Քոլլինկս, հողագործ դասուց ներկայացուցիչ մը, ներկայացուցած էր, «ցաւ յայտնելով որ Թագուհւոյն ճառը չէր ծանուցաներ օ՛և ծրագիր ի բարւոքումն հողագործաց վիճակին»։ Այսպիսի առաջարկութեան մը քուէարկումն ի հարկէ պարսաւ մ'էր նախարարութեան դէմ, որուն հրաժարիլ միայն կը մնար։

* *

Անգլիոյ մէջ պարբերաբար ի գործ դրուած ներքին մեծ բարենորոգմանց մեծագոյն մասն Ազատականաց գործն է։ Անգլիոյ ժամանակակից պատմութիւնը կը ցուցնէ թէ այն բարենորոգմանց ամենամեծ մասը վերջին կէս դարուն մէջ ի գործ դրուած է, և թէ Պ. Կլատսդոն, իբրև նախարար կամ նախարարապետ, մասնակցութիւն ունեցած է անոնց կարեւորագոյն մասին մէջ։ Կալուածական օրինաց բարենորոգումն և Իռլանդայի խնդրոյն կարգադրումն երկու մեծ բարւոքումներն են զոր արդի ժամանակը կը պահանջէ, և կը թուի թէ նորէն Պ. Կլատսդոնի բաժնին ինկած է ի կատար ածել իւր երկրին այս երկու մեծ պէտքերն։ Եթէ կարենայ երկրին մեծամասնութիւնն իւր կողմ ունենալ այս խնդրոց կարգադրման ընթացքին մէջ, Պ. Կլատսդոն, ինչ որ լինի իւր արտաքին աշխարհավարութիւն, պիտի կրնայ երկար ժամանակ մնալ իշխանութեան վրայ։ Այլ խնդիրն, Անգլիոյ համար օրուան մեծ խնդիրն այժմ սա է թէ, (Ա.) Պ. Կլատսդոն պիտի կրնայ ազատական կուսակցութեան ուրիշ պետերուն հետ կատարեալ համաձայնութիւն գոյացնել այս ներքին հիմնական խնդրոց կարգադրման եղանակին վրայ. զի չատ երկրայական կէտ մ'է այս, և (Բ.) եթէ մինչեւ իսկ կարենայ իւր անմիջական հետեւորդաց հետ համաձայն գտնուիլ, պիտի կրնա՞յ իռլանդական խնդրոյն մէջ՝ բաւական զիջումներ ընել, որպէս զի Պ. Բառնէլի հետեւողք այժ ման ազատական նախարարութեան։

Եթէ այս երկու պայմաններէ մին թերի մնայ, Պ. Կլատսդոնի նախարարութիւնն եւս երկարաւոր չի կրնար լինելը Կարելի չէ Բառնէլեանց ամեն ուզածը տալ, և միանգամայն գոհ ընել ազատական կուսակցութեան ամեն մասերը. զի եթէ կան մաս մը Արմատականք որ իռլանդական Ինքնօրինութեան պահանջումը կ'ընդունին, Ազատականաց մեծամասնութիւնն հակառակ կը թուի այս հիմնական փոփոխութեան։ Մ'իւս կողմէ, կարելի չէ՝ իռլանդական խնդրոյն մէջ՝ գոհ ընել ազատական կուսակցութեան մեծամասնութիւնն, և միանգամայն վայելել Պ. Բառնէլի 86 հետեւողաց աջակցութիւնն, առանց որոյ Ազատականք չեն կրնար բացարձակ մեծամասնութիւն ունենալ երեսփոխանութեան մէջ։ Կալուածական օրինաց փոփոխման մէջ եւս Զափաւոր Ազատականք հակառակ են Արմատականաց կարգ մը պահանջներուն։ Անգլիոյ քաղաքական արդի կացութեան այս հակիրճ նկարագրութենէն կը տեսնուի ուրեմն թէ Պ. Կլատսդոնի յանձն առած պաշտօնը դիւրին չէ բնաւ, և թէ չատ փոնգաւոր խութեր կան ազատական նոր նախարարութեան առջեւ։

* *

Վիէննայի գլխաւոր լրագիրը, գուշակելով Լորտ Սալզպըրիի մեծապատ անկումն, իրենց վերջին թիւերով չատ հոգ կը ցուցնէին Պ. Կլատսդոնի յիշխանութիւն վերադառնալուն ինչ ինչ անպատեհութեանց վրայ։ Տարակոյս չկայ թէ Պ. Կլատսդոն Պահպանողականաց Պետէն տարբեր դիրք մ'ունի Ռուսիոյ նկատմամբ։ Ռուսք միշտ ուրախ եղած են երբ Ազատականաց Պետն յիշխանութիւն անցած է, և վերջերս չատ ցաւեցան երբ Պ. Կլատսդոն ինկաւ։ Ռուսք կը կարծեն, և անոնց հետ համայն Եւրոպա կը կարծէ, թէ Պ. Կլատսդոն չատ փոյթ չընէր Ռուսիոյ Պալքանաց, Փոքր Ասիոյ և Կեդրոնական Ասիոյ կողմէ մտադրեալ յառաջխաղացութեանց համար, մինչ Լորտ Սալզպըրի, պահպանողական աւանդութեանց հաւատարիմ, ազդուապէս կ'ընդդիմանար Ռուսիոյ երկրալուութեան խորհրդոց։ Արդ, Աւստրիոյ շահը կը պահանջէ որ Անգլիա դէմ դնէ Ռուսիոյ յառաջխաղացութեան։ Ռուսի, երբ մեծանութիւն կը կոչուի ազատական նախարարութիւն, որ կը վախցուի թէ Ռուսիոյ հետ խօսք մէկ պիտի ընէ արեւելեան այլ և այլ փափուկ գործոց մէջ, դիւրաւ կը հասկցուի Աւստրիոյ կէս-պաշտօնական մամլոյն վշտակրութիւնն Անգլիոյ նախարարական փոփոխմանն առթիւ։

Այսպէս վերջին խօսքը, բերդին անուռնը, կորսուեր էր որոտման շանթին մէջ, և բանտարկեալը չէին կրցած լսել։ Եւ սակայն գիտնալ թէ ո՛ր բերդի մէջ բանտարկուած էին և թէ ո՛ր երկրի մէջ պիտի փախչէին, կրնար մեծապէս դիւրացնել իրենց փախստական դժուարութիւններն, և ազատութեան յոյսերն աւելցնել։

Սանտորի կոմս շարունակել սկսաւ զիւր աշխատութիւն։ Վանդակին փորքներէն երեքն արդէն փշրած էին, այնպէս որ վանդակաձողերուն ծայրերը կրնային դուրս ելնել։ Յանկարծ Սանտորի կոմս չորրորդն սկսաւ փշրել փայլակներուն օգնութեամբ, որք անդլաբար կը լուսաւորէին մթնոլորտը։

Ժամը տասնուվեցին աշխատութիւնն ապարտած էր։ Վանդակը պատուհանին փորքներէն ազատելով կրնար դուրս սահիլ, ուստի մնալ միայն հարկ էր որպէս զի պատէն դուրս ընկնէր։ Եւ այնպէս ըրին երբոր Լատիսլաս Զաթմար պահնորդին հեռանալը լսեց։

Վանդակը, պատուհանէն դուրս մղուելով՝ անհետացաւ թաւալգլոր։ Որոտումը դադրած էր նոյն միջոցին։ Սանտորի կոմս ականջ դրաւ որպէս զի լսէր թէ ի՛նչ ձայն պիտի հանէր այն ծանր երկաթը գետինն ընկած ժամանակ։ բայց բան մը չլսեց։

—Այս բերդ ձորին վրայ նայող բարձր ապառաժուտի մը վրայ կառուցուած պէտք է լինի, ըստ Ստեփան Պաթորի։

—Փոյթ չէ բարձրութիւնը, պատասխանեց Սանտորի կոմս։ Տարակոյս չկայ թէ շանթարգելին պարանը մինչեւ գետին կը հասնի։ Ուստի, առանց ընկնելու ժամանակ կրնանք գետինն իջնել անոր միջոցաւ։

Այս խորհրդածութիւն ճիշդ էր ընդհանրաբար, բայց այս պարագայի մէջ ոչ, վասն զի պարանին վարի ծայրը Ֆրիպայի ջուրերուն մէջ կը մխրճէր։

Վերջապէս, պատուհանը բացուելով, փախստական ժամանակն եկած էր։

—Բարեկա՛մք, ըսաւ Մաթիաս Սանտորի, աւասիկ մեր ընելիքն։ Ես ձեր մէջ ամենէն երիտասարդն, և ինչպէս կը կարծեմ, ամենէն ուժեղն եմ։ Հետեւաբար ինձ անկ է նախ այս երկաթէ պարանն ի վար իջնելու փորձն ընել։ Երբոր անակնկալ արգելք մը թոյլ չտայ ինձ գետինն իջնել, թերեւս կարող կը լինիմ նորէն վերելակել մինչեւ յայս պատուհան։ Ինձմէ երկու վայրկեան յետոյ, Ստեփա՛ն, դու փոր սահէ պարանն ի վար և իմ քովս իջիր։ Անկէ երկու վայրկեան ետքն ալ դուք իջիք, Լատիսլա՛ս։ Երբոր երեքս ալ բերդին սնորոյը գիրար գտանենք, յայնժամ կ'որոշենք մեր ընելիքը։

—Կը հնազանդինք քեզ, Մաթիա՛ս, պատասխանեց Ստեփան Պաթորի։ Այո՛, ինչ որ ըսես մեզ, կ'ընենք, ուր որ տանիս ուզես, կ'երթանք։ Բայց չենք ուզեր որ վտանգին ամենամեծ բաժինը դու միայն ստանձնես....

—Մեր կեանքը ձերինին չափ արժէք չունի, աւելցուց Լատիսլաս Զաթմար։

(Շարունակելի)

—)(22)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՎԷՐՆ

ՄԱԹԻԱՍ ՍԱՆՏՈՐՖ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

Զ.

ԲԻԶԻՆՈՅԻ ԴՂԵԱԿԸ

—Մնացեալը դժուարին միայն է, ըսաւ Մաթիաս Սանտորի, բայց թերեւս ասա է անհնարինը։ Աշխատինք սակայն։

Զայս ըսելով, Սանտորի կոմս պատուհանն ի վեր ելաւ, մէկ ձեռքով վանդակը բռնեց ուժգնակի, և զգաց որ խլելու համար յոյժ մեծ ճիգ հարկ չէր թերեւս։

Արդարեւ վանդակը կազմող երկաթեայ ձողերը քիչ մը կ'ելերային իրենց քարէ շրջանակին ծակերուն մէջ։ Քարին անկիւնները խորտակած լինելով՝ մեծ ընդդիմութիւն մը չէին կրնար ընել։ Շատ հաւանաբար, չանթարգելի շղթան, վերջին անդամ նորոգուելէն առաջ, հաղորդականութեան պաշտօնը չկրնալով արժանապէս կատարել, ելեքտրական հոսանքին կայծերը՝ վանդակին երկաթէն քաշուելով՝ նոյն իսկ շրջանակին ղնասած էին, և յայտնի է թէ այդ հոսանքի զօրութիւնն անսահման է։ Ատի յառաջ եկած էր վանդակին քարէ շրջանակին ծակերուն խորտակումն և քարին ալ սորսորումն, որ սպունդային վիճակ մ'առած էր, միլիոնաւոր ելեքտրական կէտերով ծակծկած պէս։

Այս երեւոյթին մեկնութիւնն Ստեփան Պաթորի տուաւ՝ երբոր աչքէ անցուց պատուհանը։

Բայց մեկնելը բաւական չէր, պէտք էր գործի ձեռնարկել՝ առանց վայրկեան մը կորուսանելու։ Եթէ վանդակաձողերը պընդ. քարէ շրջանակին փորքները փշրելով՝ ծայրերն ազատէին, յայնժամ կրնային թերեւս դիւրութեամբ դուրս մղել վանդակն, որովհետեւ պատուհանը ներսէն դուրս կը լայնար, և վար նետել։ Անոր անկման շրջանը չէր կրնար լսուիլ որոտման երկար գոռումներուն մէջ, որք արդէն անընդհատաբար կը ծաւալէին երկնից սոսրին սահմաններուն մէջ։

—Բայց չենք կրնար մեր ձեռներով պատռել զայս քար, ըսաւ Լատիսլաս Զաթմար։

—Ո՛չ, պատասխանեց Սանտորի կոմս, երկաթի կտոր մը պէտք մեզ...։

Եւ արդարեւ պէտք էր։ Որչափ և դիւրափշրելի լինէին վանդակաձողերուն պարուսակները, կարելի չէր եղունգներով փշրել՝ առանց իրենց մատներն արիւնելու։ Ուստի գոնէ բեւեռ մը գործածել հարկ էր։

Սանտորի կոմս չուրջը կը նայէր այն աղօտ լուսոյն օգնութեամբ, զոր նրբանցին մէջ վառած կանդեղը խցիկէն ներս կ'ուղարկէր դրան վրայի դարեւանդէն։ Ձեռքովը պատերը կը զննէր, որպէս զի գտնուած բեւեռ մը դնէր, բայց չգտաւ։

Ցանկամ մտածեց թէ գուցէ անհնարին չէր երկաթէ մահճակալին ստներէն մին կորզել, որ պատին մէջ գամուած էր։ Երբեք մէկէն աշխատիլ սկսան։ Շատ չանցած, Ստեփան Պաթորի ընդմիջեց իւր երկու ընկերաց աշխատութիւնը՝ կոչելով զանոնք ցած ձայնիւ։

Իւր մահճակալին տակ վանդակաձեւ գամուած երկաթեայ թիթեղներուն առանցներէն մին բրդեր էր, ուստի զայն քանի մ'անդամ մի կամ միւս կողմ թեքելով կարելի էր խլել։

Այնպէս ըրին։ Ցանկամ Սանտորի կոմս, հինգ մատ երկայնութեամբ և մէկ մատ լայնութեամբ տափակ երկաթի կտոր մը ձեռքն անցուցանելով, ծայրն իւր վզկապով փաթթեց, պատուհանին քով վերադարձաւ և սկսաւ վանդակին չորս ծայրերուն փորքները փշրել։

Այս գործ չէր կրնար առանց ձայնի կատարիլ։ Բարեբաղդաբար երկնից շանթերուն որոտումը կը ծածկէր զայն։ Որոտման լսած միջոցին Սանտորի կոմս ալ կը դադրէր, և յետոյ կը վերսկսէր։

Ստեփան Պաթորի և Լատիսլաս Զաթմար, դրան քով կեցած՝ ականջ կը դնէին, որպէս զի երբոր պահնորդը խցիկին մօտենար, խնդ տային։

Ցանկարծ Լատիսլաս Զաթմարի շրթունքէն «չի՛ւթ» մ'արձակուելով դադրեցուց աշխատութիւնն։

—Ի՞նչ կայ, հարցուց Ստեփան Պաթորի։

—Մտիկ ըրէք, ըսաւ Լատիսլաս Զաթմար։

Ականջը թերատական կեդրոնին դրած լինելով, վերստին կ'արտադրէր այն լաբանական երեւոյթ, որ մատնութեան դաղտնիքն յայտնած էր բանտարկելոց։

Աւասիկ այն խօսքերու հատակտորներն որք մէջ ընդ մէջ կրցին լսուիլ.

—Վաղը . . . ազատութիւն . . . ։

. . . . . .

— Այո՛ . . . փականքը . . . վերնայ . . . և . . . .

. . . . . .

—Պատժոյն գործադրութենէն յետոյ . . . պիտի երթամ . . . Զիրոն ընկերիս . . . որ Սիկիլիոյ մէջ պիտի սպասէ զիս . . . .

. . . . . .

—Երկար չսպասի մնաք այս . . . . . .

. . . . . .

Տարակոյս չկար թէ Սարքանի և պահնորդ մը կը խօսակցէին։ Սարքանի Զիրոն անուն մ'արտասանած էր, որ անշուշտ մարդն ունեցած էր այս գործի մէջ, անուն մը, զոր Սանտորի կոմս միաքը պահեց խընամով։

Դժբաղդաբար, խօսքին վերջին մասն, որ յոյժ կարեւոր էր բանտարկելոց համար, չկրցաւ հասնիլ անոնց ականջը։ Կայծակի բուռն հարուած մը ճայթեցաւ, և երբոր ելեքտրական հոսանքը չանթարգելին հաղորդիչ պարանն ի վար կ'իջնէր, Սանտորի կոմսին ձեռքի երկաթէն լուսոյ կայծեր արձակուեցան։ Եթէ երկաթը մեռաքսեայ վզկապով պատած չլինէր, անշուշտ կայծակնահար կը լինէր Սանտորի կոմս։

Այսպէս վերջին խօսքը, բերդին անուռնը, կորսուեր էր որոտման շանթին մէջ, և բանտարկեալը չէին կրցած լսել։ Եւ սակայն գիտնալ թէ ո՛ր բերդի մէջ բանտարկուած էին և թէ ո՛ր երկրի մէջ պիտի փախչէին, կրնար մեծապէս դիւրացնել իրենց փախստական դժուարութիւններն, և ազատութեան յոյսերն աւելցնել։

Սանտորի կոմս շարունակել սկսաւ զիւր աշխատութիւն։ Վանդակին փորքներէն երեքն արդէն փշրած էին, այնպէս որ վանդակաձողերուն ծայրերը կրնային դուրս ելնել։ Յանկարծ Սանտորի կոմս չորրորդն սկսաւ փշրել փայլակներուն օգնութեամբ, որք անդլաբար կը լուսաւորէին մթնոլորտը։

Ժամը տասնուվեցին աշխատութիւնն ապարտած էր։ Վանդակը պատուհանին փորքներէն ազատելով կրնար դուրս սահիլ, ուստի մնալ միայն հարկ էր որպէս զի պատէն դուրս ընկնէր։ Եւ այնպէս ըրին երբոր Լատիսլաս Զաթմար պահնորդին հեռանալը լսեց։

Վանդակը, պատուհանէն դուրս մղուելով՝ անհետացաւ թաւալգլոր։ Որոտումը դադրած էր նոյն միջոցին։ Սանտորի կոմս ականջ դրաւ որպէս զի լսէր թէ ի՛նչ ձայն պիտի հանէր այն ծանր երկաթը գետինն ընկած ժամանակ։ բայց բան մը չլսեց։

—Այս բերդ ձորին վրայ նայող բարձր ապառաժուտի մը վրայ կառուցուած պէտք է լինի, ըսաւ Ստեփան Պաթորի։

—Փոյթ չէ բարձրութիւնը, պատասխանեց Սանտորի կոմս։ Տարակոյս չկայ թէ շանթարգելին պարանը մինչեւ գետին կը հասնի։ Ուստի, առանց ընկնելու ժամանակ կրնանք գետինն իջնել անոր միջոցաւ։

Այս խորհրդածութիւն ճիշդ էր ընդհանրաբար, բայց այս պարագայի մէջ ոչ, վասն զի պարանին վարի ծայրը Ֆրիպայի ջուրերուն մէջ կը մխրճէր։

Վերջապէս, պատուհանը բացուելով, փախստական ժամանակն եկած էր։

—Բարեկա՛մք, ըսաւ Մաթիաս Սանտորի, աւասիկ մեր ընելիքն։ Ես ձեր մէջ ամենէն երիտասարդն, և ինչպէս կը կարծեմ, ամենէն ուժեղն եմ։ Հետեւաբար ինձ անկ է նախ այս երկաթէ պարանն ի վար իջնելու փորձն ընել։ Երբոր անակնկալ արգելք մը թոյլ չտայ ինձ գետինն իջնել, թերեւս կարող կը լինիմ նորէն վերելակել մինչեւ յայս պատուհան։ Ինձմէ երկու վայրկեան յետոյ, Ստեփա՛ն, դու փոր սահէ պարանն ի վար և իմ քովս իջիր։ Անկէ երկու վայրկեան ետքն ալ դուք իջիք, Լատիսլա՛ս։ Երբոր երեքս ալ բերդին սնորոյը գիրար գտանենք, յայնժամ կ'որոշենք մեր ընելիքը։

—Կը հնազանդինք քեզ, Մաթիա՛ս, պատասխանեց Ստեփան Պաթորի։ Այո՛, ինչ որ ըսես մեզ, կ'ընենք, ուր որ տանիս ուզես, կ'երթանք։ Բայց չենք ուզեր որ վտանգին ամենամեծ բաժինը դու միայն ստանձնես....

—Մեր կեանքը ձերինին չափ արժէք չունի, աւելցուց Լատիսլաս Զաթմար։

(Շարունակելի)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը շաբաթ օրն Էվգաֆի պաշտօնատունն երթալով նորընտիր նախարար Վսեմ. Մուսթաֆա փաշայի պաշտօնը շնորհաւորեց։ Ն. Սրբազնութիւնն այցելութիւն տուաւ ապա Դատական ու Կրթական Վսեմ. նախարարաց և Ոստիկանութեան Վսեմ. Վերատեսչին։

Տնտեսական Խորհուրդն իւր վերջին նստին մէջ գլխաւորաբար հետեւեալ խնդիրներով զբաղեցաւ.

1. Էյուպ Ս. Եղիա Թաղի եկեղեցւոյ 1879 թուականէն մինչեւ 1884 տարւոյ մատակարարութեան հաշիւները քննութեան ենթարկելով որոշեց մի քանի անձեր ի բացատրութիւն կոչել, հաշուական թիւն կէսերը պարզելու համար։

2. Ըստ յանձնարարութեան Ազգ. Վարչութեան խառն ժողովոյ, Նուպար-Շահնազարեան Վարժարանի խնդրոյն համար որոշեց մի քանի ճարտարապետներ հրաւիրելով բանակցիլ նոցա հետ։

3. Նկատելով որ, Նոր Տէյլի ապահովագրական ընկերութիւնն յայտարարած էր թէ պատրաստ է, շահաւոր պայմաններով, ապահովագրել ազգային կալուածներն, որոշեց յանձնարարել բոլոր ազգային սեպհականութեանց մատակարար մարմնոց որ, սոյն ընկերութեան հետ բանակցին և եթէ առաջարկեալ պայմաններն ուրիշ ընկերութիւններէ աւելի շահաւէտ գտնեն, ապահովագրին իսկոյն ազգային կալուածներն։

4. Յատուկ յանձնաժողով մը կազմեց պաշտօն տալով նմա քննել Ղալաթիոյ Թաղային Յանձնաժողովոյ մատուցուած տեղեկագիրն և նոյն Թաղի անցեալ տարիներու հաշիւները։

Սոյն յանձնաժողովն այսօր ի նիստ կը գումարի և քննութեան կը ձեռնարկէ։

Տնտեսական Խորհրդոյ յաջորդ նիստը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ չորեքշաբթի օր ի Պատրիարքարան։

Ուսումնական Խորհուրդն յարտասովոր նիստ պիտի գումարի յառաջիկայ չորեքշաբթի ի Ղալաթիա։

Երեւմտից Յանձնաժողովն անցեալ ուրբաթ օր իւր ասողական նիստն քննելով ի Պատրիարքարան, զբաղեցաւ գլխաւորաբար Կեդրոնական ուղղակի տրոց նոր Կանոնագրին գործադրութեան խնդրովն։

Յանձնաժողովն՝ Կեդրոնական ուղղակի տրոց հաւաքիչ կարգեց Մազլումեան Յարութիւն էֆէնտին, և միանգամայն որոշեց խնդրել պատ. ազգայիններէն որ, երբ վերոյիշեալը ներկայանայ, հաճին վճարել իրենց տրոց հաշիւն։

Էջմիածնէն մեզ կը գրեն.

«Էջմիածինը վերջին երկու տարին խոր քնի մէջ ընկղմած լինելուց յետոյ, այժմ բաւականին յուզուած դրութեան մէջ է գտնուում իրան. այդ տեղ ոչ ինչ անսովոր բան չկայ. սինոդականների ոռճիկների կարճելը պատճառներից մէկն է այդ յուզման. մի քանի հոգեւորականների աքսորը, իրաւունքներից զրկուելը, կարգալոյծ լինելը հոգեւորականութեան մէջ շարժում է գըցել։ Էջմիածնի մէջ միաբանութեան անդամներից շատերին կարծես անսովոր է թուում այդ մեղեւութիւնից ազատ կեանքը։ —Այդ շարժումը մուտք է գործել Գէորգեան ճեմարանը, որը դեռ անցեալ տարուանից Աղաֆիրեան եպիսկոպոսի խստաւոր տեսչութեան (·) շնորհիւ խոր քունի մէջ երազներ էր տեսնում։ Հայրապետական գահի վերայից քաջի վերանալը ի հարկէ դործերը անորոշ դրութեան մէջ չէր պահել։ Ճեմարանի մէջ տարածուած սարսափելի աչքացաւը և ներկայ տարւոյ տեսուչը իւր կազմած ուսուցչական խմբով լաւ պատմամ տուեցին խոր կերպով պիտելու հիմարութիւնը իւր բովանդակութեամբ։ Այժմ միայն հասկանում են թէ ինչ զարմելի չինութիւնէ ահագին գումարներ կլանող ճեմարանի չինութիւնը իրրեւ ուսումնարան, առողջապահական տեսակէտից։ Խորվեան տեսուչ նշանակեցաւ. քսան հազարով նա յանձն առաւ ուսուցչական խումբ կազմել։ Չէ կարելի չը խստովանիլ որ վերջին երկու տարին ճեմարանի կեանքում, նահապետեանի տեսչութեան և խմբին մի փոյլ տուեցին։ Սակայն նիզդիրը հաս կանալու համար, եղուիդական գաղտնիքները պարզելու համար, պէտք է յիշել որ Սեդրակ Մանդինեանը, մեր յայտնի մանկավարժը մինչեւ այսօր էլ անգործ է։ Ա՛խ. . . Գ. Սեդրակ Մանդինեան այժմ միայն հրաւիրում է Էջմիածին Կաթողիկոսի հրամանով։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ռուսաց Խորհրդոյ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան

Ազգ. վարժարանաց բարեկարգութեան Հրահանգին 37րդ յօդուածին տրամադրութեան համաձայն Ազգ. Վարժարանաց համայն դաստուբ, դաստիարակք և մանկավարժք պարտաւոր լինելով օրինաւոր վայելիր ունենալ ի ձեռին տուեալ Ռուսումնական Խորհրդէս և վաւերացեալ Ամեն. Ս. Պատրիարքէն, կը հրաւիրուին երկամեայ պայմանաժամու մէջ ներկայանալ Ազգ. Մատենադարան Դալաթիոյ, ուր կը գումարի Ռուսումնական Խորհրդոյ Օժանդակ Մասնախումբն ամեն կիրակի ժամ 7էն մինչեւ 11։

Ներկայացողք պարտին իրենց կրօնական և քաղաքական հանգամանաց մասին, ինչպէս նաեւ Մենդելեան վկայագիր ունենալ ի ձեռին տուեալ իրենց բնակած թաղի եկեղեցւոյն Աւագերեցէն և Թաղական Խորհրդէն։

(Նախ.)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏՈՒԱՆՆԵՐՆԵՐ ԵՒ ՊԱՇՏՕՆԱՐԱՇԽՈՒԹԻՒՆԵՐ

Պ. Ժ. ՖՕՆ ՀԱՍ

Գոհութեամբ կը ծանուցանենք թէ Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ երկրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան շնորհել Օսմանեան Կայս. Պանքային երրորդ տնօրէն Պ. Ժ. Ֆօն Հասի։

Պ. Ժ. Ֆօն Հաս՝ ազգաւ գերմանացի և տակաւին երիտասարդ՝ բաղում տարիներէ հետէ արդիւնաւոր կերպիւ կը պաշտօնավարէ Օսմ. Պանքային մէջ և իւր ծառայութիւնք մեծապէս գնահատուած են։

Պ. Ֆօն Հաս իւր արժանեօք, վարչական տաղանդով և երկնային հմտութեամբ մեծապէս օգտակար հանդիսացած է այդ բարձր հաստատութեան, որոյ տնօրէնութեան մէկ կարեւոր ճիւղը կը վարէ։ Մինչ բարեկամ եղած է Թուրքիոյ և զանազան ազգութիւններով չէ վարանած արդիւնաւորապէս իւր համակրանքն արտայայտել մեր Ազգին նկատմամբ։ Կը շնորհաւորենք ուրեմն Օսմ. Պանքային արժանայարդ Տնօրէնն իւր ստացած պատուանշանին համար որով Վեհ. Սուլթանը կ'արտայայտէ Իւր համակրանքը՝ երկրին բարեկամ և օգտակար հանդիսացող օտարականի մը. որպէս է Պ. Ֆօն Հաս, անձին և արժանաւոր գործունէութեան նկատմամբ։

Իւրայի երկրորդ ատենն տրուեցաւ Վիէննայի օսմանեան դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Բէյշատ էֆէնտիի։

Պոլսոյ քաղաքային (հոֆրատ) առաջին ատենի նախագահ Մազհար էֆէնտի քաղաքային վերաքննիչ ատենի նախագահ անուանեցաւ, և նմա յաջորդեց նոյն ճիւղի երկրորդ ատենի նախագահ Մէճատի էֆէնտի։

Քաղաքային վճռաբեկ ատենի առաջին քարտուղար Շեվքէթ պէյ Պոլսոյ քաղաքային երկրորդ ատենի նախագահ անուանեցաւ։

Հաղարապետութեան ատենի տրուեցաւ Ալի Նիզամի փաշայի որդի Օսման Նիզամի պէյի։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Թուրքիոյ անպաշտօն կերպիւ կիմանայ թէ Յունաստան ակած է իւր զօրքերը ցրուելու։

Հելլենական կառավարութիւնը՝ մեծ Տէրութեանց խիստ դիտողագրոյն վրայ, իւր նաւատորմիս Սալամինի նաւադրանը զրկած է։

Մանրմասն արժանահաւատ աղբիւրէ կիմանայ թէ հետեւեալն որոշուած է մեծ Տէրութեանց միացեալ նաւատորմիս կողմէ Յունաստանի դէմ լինելիք նաւային ցոյցին նկատմամբ։

Իւրաքանչիւր Տէրութիւն մէկ կամ երկու մարտանաւ պիտի զրկէ որոց ընդհանուր հրամատարութիւնը պիտի յանձնուի անգլիացի ծովակալ Լորտ Ճոն Հէյի որ իւր հրահանգները պիտի ստանայ Սըր Հուայդէ։

Յունական նաւատորմի սպառնալեաց ներքիւ գտնուող տեղերու կառավարութիւնը անմիջապէս պիտի զեկուցանեն կայսերական կառավարութեան և նաւ մարտաքաղաքիս անգլիական դեսպանատան որ իւր կարգին պիտի հեռագրէ անգլ. ծովակալին, հանդերձ հարկ եղած հրահանգներով։

Անգլիոյ Ծովային նախարարութեան կողմէ Սըր Հուայդի հաղորդուած տեղեկութիւններէ կ'երեւի թէ միացեալ նաւատորմը, մինչեւ իսկ բռնութեամբ, պիտի արգելուն որ թշնամին ցամաք ելնէ։

Ծովակալ Լորտ Ճոն Հէյ ուրբաթ օրը Սուտայի նաւահանգիստը կը գըտնուէր ուտից հեռագրած է անգլ. դեսպանատան որ ցոյց տրուի իրեն թէ ո՛ր նաւահանգիստը մնայ։

Բարեկամ կոմսն յայտարարեր է թէ միացեալ նաւատորմին մասնակցող իտալական երկու մարտանաւուց տրուած հրահանգները կը տրամադրեն որ ի հարկին բռնութիւն ի գործ դրուի։

Ֆրանսան եւս եւրոպական համաձայնութիւնէն դուրս չմնալու համար զրահաւոր մը պիտի զրկէ եղեր, և ծանուցեր է Տէրութեանց թէ այդ մարտանաւ հրահանգ ստացած է մինչեւ նաւատորմին հետ համերաշխաբար գործել, թոյլ չտալու համար որ յունական նաւատորմի զօրքերը ցամաք ելնեն, սակայն միւս կողմէ պիտի զգուշանայ ո՛րեւէ թշնամական ցոյց ընելէ ընդդէմ պետութեան մը որոյ հետ պատերազմ չունի Ֆրանսա։ Ֆրանսական զրահաւորը պարզապէս ականատես պիտի մնայ միացեալ նաւատորմին կողմէ ո՛ր և է պատահական գործողութեան։

Աւարը Թէվֆիկ, Աւարը Շեվքէթ, Ֆէրիզ Պէյ-Լէնդ, Մուհիմ Զաֆէր, Ալի-ուլահ անուն օսմանեան զրահաւորք և ուրիշ մարտանաւ մը որք կը պատրաստուէին Սէլանիկ ուղեւորիլ, հրաման ստացած են առ այժմ իրենց տեղը մնալ, ըստ որում Եւրոպոյ միացեալ նաւատորմք Կրետէի ջուրերը գնացած են արդէն։

Կրնայ լինիլ որ օսմ. նաւատորմը մարդանքներ ընէ ի մօտոյ, սակայն Մարմարայէն դուրս չպիտի ելնէ։

Մանրմասն կ'ըսէ թէ օսմանեան նաւատորմին Միջերկրական գրկելու մասին նախապէս տրուած հրահանգը ետ առնուած է ուղղակի Վեհ. Սուլթանէն կողմէ որ նկատելով մեծ Տէրութեանց ջանքեր Յունաստանի կողմէ որ և է գործողութիւն արգիլելու համար, չէ ուզած իրաց կացութիւնը կնճռոտել օսմանեան նաւատորմին շարժմամբ որ աւելորդ կը նըկատուի առ այժմ։

Միջերկրականի անգլիական նաւատորմի մէկ մասը Կրետէի ջուրերը կը դանուի այս պահուս։ աւտրիական երկու մարտանաւք ևս հասած են Սուտայի ծոցն ուր կապտուին նաեւ իտալական երկու զրահաւորք, և գերմանական Թէսեէրէէ Թ-ըլ զրահաւորը։

Մախմուտէի Շեֆիֆբէյ-ի չոգենաւն իւր մէջ ունենալով երկու հարիւր զինուոր և բաւական քանակութեամբ զինուորական պիտոյք և ռազմամթերք գէպ ի Սելանիկ ուղեւորեցաւ։

Նեօլոյոս հաւատ չընծայէր Հաֆուի գործակալութեան կողմէ ուրբաթ օր հաղորդուած հեռագրոյն որ կը ծանուցանէր թէ հելլենական նախարարութեան տրամադրութիւնը յանկարծական փոփոխում մը կրած էին։

«Իական կէաք, կըսէ յոյն թերթը, չկայանար այն իրողութեան վրայ զոր կը ծանուցանէ Փարիզի հեռագիրն, այլ պէտք է փնտռել զայն Թուրքիոյ եւ Յունաստանի ուղղակի յարաբերութեանց մէջ, և զօրաւոր պատճառներ կան յուսալու թէ այդ յարաբերութիւնք հետզհետէ կը ձգտին։ Ակներեւ է, թէ հելլենական կառավարութիւնն ո՛չ այլ ինչ կը փափագի, բայց եթէ իրաց նախկին վիճակին վերահաստատումը։ թէ համայն յոյն ազգը միայն կը բաղձէ օսմանեան կառավարութեան ազդեցութեան տակ գտնուիլ, և թէ հետեւարար այդ բաղձանքը կատարելու պէտ կը համապատասխանեն Թուրքիոյ շահուց։ Անհաւանական չէ տեսնել ի մօտոյ, թէ իրաց հաստատեալ կացութիւնն ընդունելու մասին նոյն իսկ Յունաստանի մերժումն որ մեծ ծառայութիւն պիտի մատուցանէ օսմ. պետութեան, և այդ ծառայութեան ճանաչումն ազգային մէջ անքակտելի կապերով պիտի կարենան ամրացնել երկուց պետութեանց բարեկամական զգացումները»։

Սոֆիայի հելլենական գործակատար Պ. Քրէոն Բանկապէ իւր կառավարութեան կողմէ կոչուած լինելով, Աթէնք ուղեւորեցաւ մայրաքաղաքէս անյետելով, ուր մնաց մէկ երկու օր և այցելութիւն տուաւ ռուսական և անգլիական դեսպանատանց։

Այս ուղեւորութեան առթիւ լսուեցաւ թէ Պ. Բանկապէ մասնաւորապէս պաշտօն ունէր Սերպիոյ և Յունաստանի միջեւ դաշնակցութեան մը պայմաններն հաղորդել իւր կառավարութեան, սակայն անհիմն կը կարծուին այս զրոյցք։

Կրէտէէն առնուած լուրեր կը ծանուցանեն թէ, կ'ըսէ, էյուբէս, ժողովուրդը տեսակ մը տհաճութիւն ցոյց կուտայ կղզւոյն անգործութեան խնդրոյն մասին և ստայգ ազրիւրէ կը լսենք թէ տեղացիք մխիթարական զգացում մ'ունեցեր են իմանալով թէ մեծ Տէրութիւնք կը խորհին նաւային միջամտութիւն մ'ընել։ Զանազան ակմբոց մէջ կը կարծուի թէ, կը յարէ անգլօ-ֆրանսական թերթը, տեսակ մը խաբէութիւն է այս խաղաղասիրական երեւոյթ. սակայն անշահախնդիր վկայութիւնք այն ատենն կը համաձայնին մէկ քանի շաբաթէ հետէ որ այս վերջին ենթադրութիւն կը կորսընչնէ իւր կարեւորութիւնը։

Բերայի քաղաքական ակմբոց մէջ շատ կը խօսուի այն տեսակցութեան վրայ զոր Աթէնքի Խորհրդարանի նախկին անդամ Պ. Թիկէօն ունեցած է ֆրանսական դեսպանատան խորհրդական Պ. Հանոթօի հետ։ Կ'երեւի թէ Յոն պատուիրակը ֆրանսական դեսպանատան մէջ շատ ցուրտ ընդունելութիւն գտած է որ բոլորովին կը տարբերի եղեր ուրիշ դեսպանատանց կողմէ իւր գտած ընդունելութեան։

ՍԵՐՊԻԱ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Նախարարաց Խորհուրդն իւր երեկի նստին մէջ պուլկարական խնդրոյն նկատմամբ կարեւոր որոշում մը տալով, վեհ. Սուլթանի մատուցուած է։

Շաբիր փաշա՝ որ Սերպիոյ և Պուլկարիոյ միջեւ զինադադարի կնքման առթիւ յատուկ պաշտօնով Սոֆիա զրկուած էր, մայրաքաղաքս հասաւ։

Պուլկարական պատուիրակ Պ. Զանոֆ, ընկերակցութեամբ Շաբիր փաշայի և Կատպան էֆէնտիի՝ երեկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Բարձր։ Սպարապետին հետ որ նոյն պահուն նախարարաց Խորհրդոյ մէջ կը գըտնուէր։ Պ. Զանոֆ յետոյ իւր բնակութեան յատկացեալ ապարանքն երթալով ճաշեց Շաբիր փաշայի և Կատպան էֆէնտիի հետ։ Երեկոյին, պուլկարական պատուիրակն դարձեալ Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց խորհրդական Վսեմ. Տատեան էֆէնտիի հետ և անդ մնաց մինչեւ Նախարարաց Խորհրդոյ ասարտումն։

Կը հաստատուի այն լուր թէ սերպո-պուլկարական հաշտութեան կընքման համար բանակցութիւնք ծանր դժուարութեանց կը բաղխին։ Բանակցութեանց երկարաձգումը կը վերագրուի երկու կողմանց միոյն չափազանց յաւակնութեանց։ Մինչեւ ցարդ կարծեաց փխանակութիւնք միայն եղած են և ո՛չ թէ պաշտօնական բանակցութիւնք։ հետեւաբար չկարծուիր որ սերպո-պուլկարական խնդրոյն լուծումն այնքան մօտաւոր լինի։

Սոֆիայի կառավարութեան կողմէ Փիլիպէի իշխանութեանց տրուած հրամանաց համաձայն, Արեւ. Բուլգարիի դատարանաց ներկայացեալ աղերսագիրք պէտք է պուլկարերէնէն և պուլկարի դատաւորք որ կը յաջորդեն հրաժարեալ իսամ դատաւորաց, Պուլկարիոյ մէջ ընդունուած օրինական ձեւին համաձայն կանոն սովորական երդումը։

Թաքէթի Աղրիանուպոլսոյ թղթակիցն յունուար 14 թուով կը գրէ թէ տեղական զրոյցի մը նայելով, Պուլկարիոյ իշխանն այսօր վաղը Պոլիս պիտի դայ։

Արտաքին գործոց նախարար Վսեմ. Սաիտ փաշա, նախընթաց առաւօտ կայս. պալատ գնաց եւ Վեհ. Սուլթանի ինչ ինչ հրամաններն ստացաւ։

Իզմիրի մէջ հրատարակեալ յունական Աւդինա լրագիրն երկամեայ դադարման դատապարտուեցաւ։

Կրթական Վսեմ. նախարարին նախագահութեամբ կազմեալ յանձնաժողովն՝ որոյ պաշտօնն է Բէյթիի վարչութեան գործառնութիւնները քննել, մի քանի նիստերէ յետոյ տեղեկագիր մը պատրաստելով պիտի մատուցանէ Բարձր։ Մեծ – Եպարքոսին։ Այս առթիւ Սասպէրէ հետեւեալ տեղեկութիւնը կը հաղորդէ։

«Յանձնաժողովն նկատողութեան առած է այն կէտ, թէ Բէյթիի վարչութեան մէջ ներմուծելի բարւոքմանց և փոփոխութեանց գլխաւոր արգելքն է, նոյն վարչութեան գործողութեանց թուրք լեզուով չկատարուիլն. անոնք Պ. Օպուանօ ևս ի նկատի առնելով այս արգելքը, Բէյթիի վարչութեան գործողութիւնք յետ այսորիկ թուրք լեզուով լինելուն համար նպաստաւոր կարծիք յայտնած է։

Սպարապետութիւնը զինուորական յանձնաժողով մը զրկած է ի Դարդանել, տեղւոյն ամրութիւնները քննելու պաշտօնով։

Կը յիշուի թէ Առեւտրական Սենեկի ընդհանուր ժողովն ի նիստ գումարուելով քանի մը շաբաթ առաջ, իւր մէջէն տասն անդամներ ընտրած էր որք միանալով Առեւտրական նախարարութեան կողմէ նշանակելի տասն անդամոց հետ, քսան օրինի պիտի ընտրեն յիշեալ Սենեկի վարչութենէն հրաժարեալ անդամոց յաջորդներն։

Առևտրական լրագիրն իւր այս առթիւ թուով կը ծանուցանէ թէ Առեւտրական նախարարութիւնն որոշած է իւր տասն ընտրողներն, որք են՝

Օսմ. Կայս. Պանքան
«Սօսիէթէ տը Շանժ է Վալէօր» դրամատունը
Շիշման օղու Եուվան էֆէնտի
Աբիկ էֆէնտի Ուենան
Մուսթաֆա Զէքի էֆէնտի
Շերիֆ Ալի էֆէնտի
Թաշճը զատէ Ահմէտ էֆէնտի
Բարսեղ էֆէնտի Հալաճեան
Պ. Քուրմի
Պ. Մոսիզ Լէվի

Ֆրանսական դեսպանատան դրծակատար Պ. Հանոթօ նախընթաց օր Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց Վսեմ. նախարարին եւ խորհրդական Վսեմ. Տատեան էֆէնտիի հետ։

Ներքին գործոց Վսեմ. նախարարի նախագահութեամբ կազմեալ երկտական բարւոքման յանձնաժողովս երէկ նստատեղի ներքին գործոց պաշտօնատան մէջ։

Վիէննայի օսմանեան դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Բէշատ էֆէնտի շաբաթ օրը պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ։

Եգիպտոսի անգլիական պատուիրակ Սր Ուոլֆ չքեղ հացկերոյթ մը տուած է այս օրերս։ Հացկերոյթին ներկայ գտնուեր են երկու հարիւր յիսուն հրաւիրեալք ընդորս Վսեմ. Ահմէտ Մուխթար փաշա, իւր հետեւորդք և նախարարապետ Վսեմ. Նուպար փաշա։

Ռուսական դեսպանատան պաշտօնեայներէն Պ. Թումազօֆ նախընթաց օր յանկարծամահ եղաւ և յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երէկ։

Պոլսոյ ինչպէս նաեւ մեծ Շուկայի ներքին քարտէսը պատրաստուած է Քաղաքապետութեան կողմէ կարգեալ յատուկ երկրաչափներու ձեռամբ։ Այժմ եւս Իսկիւսարի քարտէսը պիտի պատրաստուի նոյն պաշտօնատան կողմէ։

Շէրիֆ Ապտ-ուլ-Միթալէպ էֆէնտի մեռաւ։

Այս օրերս Ուրլայի և Զէյմէկի մէջ երկրաշարժի ցնցումներ զգացուեր են, առանց մեծ պատահարներու։

Քիէվէն կը հեռագրեն թէ Սատրգ փաշա Զաքրոփսքի յունուար 6/18 ին ինքզինքն ոսոսներ է ի Բոլնիա իւր կալուածոց մէջ։ Սատրգ փաշա 78 տարեկան էր եւ ազգայայզ կեանք մը վարելէ յետոյ, օսմանեան ծառայութեան մէջ մնած եւ փաշայութեան աստիճանի բարձրացած էր. 1873 ին Ռուսիոյ հանգուցեալ Աղեքսանդր կայսրէն ներողութիւն ստանալով, թողուց Թուրքիոյ ծառայութիւնն եւ վերադարձաւ ի Ռուսիա. անդ իւր զանազան հրատարակութիւններով կը ջանար ցոյց տալ բոլոնացի գաղթականաց թէ իրենց յոյսեր անհիմն էին։ Զայքրվաքի ռուսական քանի մը լրագրաց եւս աշխատակցած էր։

Կրէտէէն կը գրեն թէ մահացու հիւանդութիւն մը որ Ֆէնէֆիի բոլոր նշանները ցոյց կու տայ, ծագեր է Բօմբէիա գիւղին մէջ։ Մինչեւ յունուար 11/23 չորս հոգի մեռեր են այդ հիւանդութենէն, որ սակայն տեղական հանդուսանք մ'ունի և կը կարծուի թէ կարելի պիտի լինի ծաւալումն արգիլուլ։

Մեր Ադրիանուպոլսոյ պատ. թղթակիցը բաւական մանրամասնութեամբ պատմած էր Բարազօ անուն Պուլկարի մը գործածահեղի ոճիրն։ Մարդասպանն՝ որ մայրաքաղաքս փախած և Օրթագիւղ իւր բրոլ տունն իջեւանած էր, ձերբակալուեցաւ Ոստիկանութեան կողմէ և Կալաթա-Սէրայ տարուեցաւ ուր կը հարցաքննուի։

ԶԱՆԱԶԱՆՆԵՐ

Պատուաւոր մրցումն հոգին է վաճառականութեան, այլ խարդախ մրցումն անոր յուռեգոյն պատուհասն է։ Իբր օրինակ յիշատակենք կարի մեքենայներն զորս ցոյց կուտան իւր Սինկէրի դրութեամբ շինուած, այլ որք արտադրուած չեն համանուն գործարանէն։ Սինկէրի ծխարկի կոթ ֆէնէռները կը գտնուին միայն այդ վաճառատան մեքենացաց մէջ և կը զանազանին անուամբ ու գործարանին դրոշմով որք նշանակուած են ամեն ճմարիտ մեքենայի վրայ։

ԳՐԱՍԵՆՆԵԿԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Կենաց ապահովագրութեան Նիւ Եորք ընկերութիւնն իւր Պոլսոյ գործակալութեան գըլխաւորները փոխադրած է ի Կլավանի խան, Վոյվոտա փողոց, որպէս զի օր ըստ օրէ ընդարձակէ իւր գործերը։ Այն ամեն անձինք որք արդէն յարաբերութիւններ ունին Նիւ-Եորքի հետ կամ կը փափաքին յարաբերութիւն հաստատել, կը հրաւիրուին նշանակել Ընկերութեան նոր հասցէն։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԿՐԱՆԹ ՆԱԻԱՊԵՏԻՆ ՈՐԴԻՔԸ

ՊՍԱԿԵԱԼ Ի ՃԵՄԱՐԱՆԷՆ ՖՐԱՆՍԱՑԻ

ԹԱՐԳԱՆԵԱՑ Կ. Ս. ԻԻԹԻՃԵԱՆ

Մեծանուն ժիւլ Վէրնի այս ընտիր հմտալից գործ, Աբէ-Եէքի մէջ իւր թերթօ հրատարակուելէ յետոյ, ի խնդրոյ գրասէր ազգայնոց, առանձին եւս տպագրուելով եռահատոր գիրք մը կազմած է։

Կը գտնուի Աբէ-Եէք լրագրոյ գրասենեակն և ամէն Հայ գրավաճառաց քով. եւս և Ջրագաճառ Պողոս և Յակոբ աղաներուն խանութներն ի Պահէք Գափու։ Գին մէն մի հատորի 7½ ղրուշ։

ԱԶԴ

ՏՕՔԹԼՕՐ Բ. ԶԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել արգդ հասարակութեան թէ՝ այժմ իւր բնակութիւնը Գում-գափու Պատրիարքարանի փողոց թիւ 17 տունն հաստատած ըլլալով, պատրաստ է ամեն օր իրեն դիմող հիւանդներն ընդունելու։

Նաեւ Զորեքշաբթի օրերն ալ ժամն 7–10 ձրիապէս պիտի դարմանէ։

7—8

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐԵՐ

ԱԺԱՆՆՈ ՀԱՎԱՍ

ԼՈՆՏՈՆ, 30 յունվար, առ. Թագուհին Պ. Կլատստոնի յանձնեց նոր նախարարութիւնը կազմելու պաշտօնը։

ԼՈՆՏՈՆ, 30 յունվար, եր. Հաւանական է որ Լորտ Հարդինկը անդամակցի Կլատստոնեան դահլիճին։

ՏԵՂԱԿԱՆ

ԳԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 20 յունվար

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՅ

Ամեր. Լիրայի վրայ պանքայի)	110 ½
3 » » » (վճռական)	110 ⅛
3 » Բարձ. » » (պանքայի)	22 85
3 » » » (վճռական)	22 92 ½

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹԻՂԹՈՅ

Օսմանեան Ռօճնամէ

	Դահեկան
Երեկ երեկոյ գոց. (Մէրա. D. Սերի Գ. կ.	16 2
Գիշերային գոցուածքն վերջը »	15 39
Բերայի մէջ »	16 7
Առաւօտեան բացուածքս »	16 3
Բարձրագոյն գին »	16 4½
Նուազագոյն » »	16 3
Կէս օրին »	16 4
Փոխառութիւն 1858) A. Սերի Գ. կ.	26
» 1862)	
» 1860)	
» 1863) B.	46 10
» 1872)	
» 1865)	
» 1869) C.	46 3
» 1873)	

Իսլիմիէ եգիպտական

Երեկ իրիկուն գոցուածքս	71
Այս առաւօտ բացուածքս Գ. կ.	71
Կէս օրին	71

ԲԱԺՆԵՏՈՒՄՈՒԹ

Ռոսիէթէ ժ.ԷԷրեալ Գ. կ. Ընդ.լ.Բ.	3 46
Քրէտիի ժ.ԷԷրեալ » » Ռոմ. »	5 35
Պանք ազ Գոնս » » » »	3 30
Ռոս. Շահե է վարէօր. » » » »	3 40
Թրամուէյ » » » »	282
Լու մէյլիի երկաթուղի Ֆր.	37 75
Ոսպիկասիոն ազ Բրիօրիթէ »	—
Ստամբուլի Լաբիսոնի »	48

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ

Օսմանեան ոսկի գրշ.	100
2) Ֆրանկոց »	87 30
Անգլիական ոսկի »	110 12
Ռոշ Իմբերիալ »	90 10
Բրիսմից »	54 20
Ռուպլի թղթագրամ »	9 43
» արծաթ »	89
Ֆիորին »	8 30
Մէճ. արծ. (ասքր.) »	108
Վէնցնոց »	102 30
Լիրեցնոց »	102 20
Մէճիտիէ »	98
Գրենտ »	—
Ռպիթագրամ »	—

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԳՈՐՍԱ

Լոնտոն, 30 Յունուար, ժամ 5 վայր. 15 երեկ.

Ընդ. քանօրիսէ	100 ¼
Ոսմ. » Սերի Գ. բացուածքս	14 ⅜
» » » գոցուածքս	14 ⅜
» » » Ա.	26
» » » Բ.	46 ⅜
» » » Գ.	14 ⅜
Օսմանի 1874	66 ¾
Փոխառութիւն 1877	79 ¼
Պանք Օթոմանի	9 ⅞
Ռուսական փոխառ. 1873	96 ½
Եգիպտական միացեալ (Իւնիֆիէ)	64
» առանձն. (բրիմիէ)	88 ⅛
Տայրա Պանիէ	32 ¼
Ջօմանիթալ (փոխառ. Բաշլամ)	88 ⅜
Հունգարական պարտատոմսերի 4%!	— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	— —

Վիէննա, 30 Յունուար, ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	126 80
Օսմանեան երկաթուղի	17 50

Բարիզ, 30 Յունուար, ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4½%	110 90
» » 3%	82
Օսմանեան քանօրիսէ Սերի Գ. բացուածքս	14 72½
» » » գոցուածքս	14 72½
» » Սերի Բ.	16 10
» » Գ.	14 70
Օսմանեան երկաթուղի	35 75
» Բէյթի բաժնեթուղթք	— —
Պանք Օթոմանի	498 75
Գրէտիի Լիոնէ	515
» Ֆոնսիէ	1337 50
Բասենսոնսն Լիոնի	1262 50
Սուէզի ջրանցք	2185
Ռուսական 5% 1877ի	99 ⅞
Իտալական Ռանթի	97 77½
Եգիպտական միացեալ	323 75
Սպանիական (արտաքին)	55 ⅝
Բրիսիլիէ Թրուզ	362 50
3% Հիլլենական	265
Զէք Լոնդրայի վրայ	25 18

ԲԱՐԻԶ ԹԹԻԹ ԳՈՐՍ

Բարիզ, 30 Յունուար, ժ. 10 վ. 30 երեկ.

Ֆրանսական Ռանթի 4½%	110 65
Օսմանեան քանօրիսէ Սերի Գ.	14 95
Եգիպտական	323 75

ԳԱԻԱՌԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷ ՔԱՂՈՒՄԸ

ԿԱՐԻՆ, յունվար 10.

Նոր տարին սկսանք սովորական տօնախմբութիւններով։ Տօնախմբութիւնք աւելի կուտան բարեմաղթանաց, և ես ալ նոր տարին կ'սիսիմ Աբէ-Եէքի համար բարեմաղթութիւններով։

— Նոր տարւոյս Մենդելեան օրերը, պետական և պաշտօնական անձինք շնորհաւորութեան համար խուռն այցելեցին յառաջնորդարան։ Վսեմ. Կուսակալին կողմանէ փեսայն և որդին եկան, ինչպէս որ հիւպատոսարանաց ալ անոնք այցելեցին։ Զօրարաժնի հրամանատար Մուսա փաշա, ամրութեանց վերակացու Շահապ փաշա, քաղաքիս հրամանատար Խալիտ փաշա, ընդհանուր դատախազ Բէյուֆ պէյ, ասպայկոյտի գաւերէց Իսմայիլ պէյ, և այլ մեծ պաշտօնատարք անձամբ եկին յայցելութիւն։

Նմանապէս և Յունաց Մէջտարայիսն, Հռովմէականաց փոխանորդն և բողոքական երիցունք ալ Մենդելեան օրը այցելեցին։

Ռուսաց ընդհանուր Հիւպատոսը Մենդելեան պատարագին յեկեղեցի ալ եկաւ իւր պաշտօնեաներով, և ապա Առաջնորդարան եկ

Պարսից ընդհանուր հիւպատոսն, անգլիական հիւպատոսին տեղակալը։ գաղղիական փոխ հիւպատոսը, իտալական հիւպատոսական գործակալը, և միջազգային առողջապահական տեսուչը, մասամբ տարեգլխին և մասամբ Ծննդեան այցելեցին։

—Եկեղեցական հանդէսները մեծ շքեղութեամբ կատարուեցան, և եկեղեցին բաւական չէր բազմախուռն ժողովրդեան, որոց մէջ կը տեսնուէին եւս այլադաւան ազգայինք, և նոյն ինքն ամերիկացի քարոզիչ Պատ. Վ. Զէմպլրը, և ուրիշ բազմաքական պաշտօնեայք։

Յաւարտ պատարագի եկեղեցիէն ելնելուն, բակին մէջ Գեր. Առաջնորդն յատուկ բարեմաղթութիւններ և աղօթքներ ըրաւ վասն կենաց Օգոստափառ Սուլթանին և վասն Նախարարաց և զօրավարաց պետութեան և վասն կուսակալի Նահանգիս։ Եւ անտի թափորով յառաջնորդարան ելնելով, մեծահանդէս տնօրհնէք մը տեղի ունեցաւ մեծ սրահին մէջ։

—Կաղանդի օր Սանասարեան վարժարանի աշակերտք իրենց ուսուցիչներով ներկայացան Գեր. Առաջնորդին և պատուսիրեալ մեկնեցան։ Ծննդեան օրը նոյն պատիւը ունեցաւ դպիր աշակերտաց խումբը, իսկ երկրորդ օրն ալ ազգային վարժարանաց աշակերտաց և աշակերտուհեաց կողմանէ իւրաքանչիւր դասարանէ ընտրելագոյնք, և ընդ ամենն իբր 150 անձինք։

—Սանասարեան վարժարանի տնօրհնէքը շատ շքեղ կերպով կատարուեցաւ Խթման երեկոյին, ներկայութեամբ բազմաթիւ հանդիսականաց։

Զօրհնէքի կնքահարութիւնը դարձեալ Սանասարեան վարժարանն կատարեց ի պատիւ Հիմնադրին Վսեմ. Պ. Մկրտչի։ Այս տարուան ընտրուած աշակերտն էր Պ. Միհրան Քարակէօղեան տրապիզոնցի, նախադասեալ իւր արժանեաց համար։

—Օդերը տաք կ'երթան, սակայն չեմք կարող ըսել որ լաւ կ'երթան։ վասնզի տաքութեան պատճառով ձիւներ կը հալին եւ խոնաւութիւնը հիւանդութեանց պատճառ կը լինի։ Տզայոց մէջ բաւական հիւանդութիւններ կայ։

—Քաղաքս հանդարտ է և տօնախմբութեանց օրերն անցան առանց որ եւ է անհաճոյ դիպուած մ'ունենալու։

ՕՐՏՈՒԻ

Յունվար 6։— Քաղաքիս Հայք երկու վարժարան ունին, Մոսխսեան և Հայկուհեան։ Առաջինն մանչերու՝ 200 աշակերտաք, երկրորդն աղջկանց՝ 150 աշակերտաք։ Վարժարանաց Տնօրէն-Դասատու Գ. Էֆ. Մալաթեան՝ որ երկու ամիսէ ի վեր աստ ժամանած է, արդէն գիշեր ցորեկ անխոնջ աշխատութեամբ և պատուաւոր Հոգաբարձութեան գործօն ձեռնտուութեամբ, վարժարաններն մեծ բարեկարգութեան շաւղի մէջ դրած է և այժմէն իսկ ծնողաց ջերմ գոհունակութեան արժանացած։

Ազգ. վարժարանաց տարեկան եկեւմտացոյցն է 280 օսմ. ոսկի. ասկէ 30 ոսկուոյ բաց մը գոցելու համար Հոգաբարձութեան Տեսաբ Ս. Ծննդեան Ճրագալուցի գիշերն և առաջին օրն Տնօրէն էֆէնտիի ընկերակցութեամբ և չորս ձայնաւոր աշակերտներով ազգայնոց տուներն այցելեցին, «Աւետիս» ըսին, և այդու 800 ղրուշ գումարի մը հասոյթ ունեցան։

—Մեծաւ գոհութեամբ կը ծանուցանենք թէ տեղւոյս հայ տիկնանց մէջ օրինակելի շարժումը կայ, հաստատելու մի բարեգործական Ընկերութիւն։ Քաղցր է յուսալ թէ յաջորդ թղթակցութեամբ կըրնանք հաստատութեան և գործառնութեան լուրն հաղորդել։

—Վարժարանաց երկուքն աշակերտք Սանուց Ընկերութիւն մը կազմած են՝ վարժարանաց հարկաւոր կարասիքն հոգալու և կարեւոր գրենից թանգարան մը հաստատելու նպատակաւ՝ նախաձեռնութեամբ Տնօրէն էֆէնտիի։ Տեղւոյս Պատ. Թաղ. Խորհուրդն, Սանուց Ընկերութեան խնդրանքաց՝ իբր ընթերցարան աղջկանց վարժարանն Ընկերութեան տրամադրութեան տակ դրած է շաբաթը երկու անգամի համար։ Անդ պիտի ատենախօսեն մերթ ընդ մերթ Տօքթ. Խ. էֆէնտի Ձերմակեան՝ առողջաբանութեան ու մարդակազմութեան վրայ, և վարժարանաց Տնօրէն-Դասատու Գ. էֆ. Մալաթեան՝ ընտանեկան կենաց, դաստիարակութեան, արհեստասիրութեան և այլ նիւթոց վրայ։ Առաջին լսարանն պիտի տրուի յաջորդ շաբթու մէջ։

—Տեղւոյս Նորընտիր Գայմագամ Բէյ՝ այ պէյ, աստ ժամանելէն ի վեր նախորդին երեսի վրայ ձգած գործոց և պաշտօնագրոց կարգադրութենէն զատ՝ կ'աշխատի ատոր մի քանի ժամ հեռի գտնուած մարատ ընտիր ջուր յՕրտու փոխադրել տալ խողովակներու միջոցաւ. ասով քաղաքիս մէկ կարեւոր պէտքն լցուցած պիտի ըլլայ, վասն զի ամրան եղանակին մէջ ջրոյ մեծ նեղութիւն կը կրեն տեղացիք, և առ այս՝ ատի 12 ժամ հեռի Զամ-Զաշի անուն մարանոցն կամ Օրտուի բարձրաւանդակին վրայ գտնուող Պոշ-Թէփէ ըսուած տեղն կ'ելնեն։ 25-30 տարիներէ ի վեր այդ կերպով տարին՝ միջին հաշուով՝ 250-300 լիրա աւելորդ. ծախսուց կ'ենթարկուին։

Գայմագամն՝ ի յաջողութիւն՝ հանդանակութիւն կ'առաջարկէ տեղւոյս քրիստոնեայ և ոչ-քրիստոնեայ երեւելեաց. կանխապէս կը խոստանայ ինք նուիրել՝ առ այդ գործ՝ իւր մի ամսաթոշակն, հրաւիրելով զիւր ընտրադաս պաշտօնեայս ամենքին հետեւիլ իւր օրինակին և յանձն կ'առնու միայն ինք հանդանակել 2000 ոսկի, որոյ 500ն Պէյ-տիյէէն և 500 ալ խնայողութեան (Մէնաֆիի) արկղէն առնելով։ Թէև արդէն ուրիշ ջրոյ մը ճամբայ բացուած է, բայց սա չէ այնչափ առատ և միայն շուկային համար է։

Սայդ աղբիւրէ կ'իմանամ թէ հանգանակութիւն գործոյն մէջ չեն համաձայնած երեւելիք և վհատութեան նշաններ կը ցուցունէ Գայմագամն։

Ա. Հ.

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆԵՐ

« ԱՐԵՒԵԼՔ Ի »

ԶՄԻՐՆԻՈՒ, 16 յունուար

Ամսոյս 13ին երկուշաբթի առաւօտ քաղաքիս ազգային Հիւանդանոցին հօ. Թերորդ տարեդարձի հանդէսը մեծ շքեղութեամբ կատարուեցաւ։ Նախ Սուրբ պատարագ մատուցուեցաւ Հիւանդանոցի մատուռին մէջ և ժամերգութենէ ետքը Ամէն. Մելքիսեդեկ Սրբազան հանգուցեալ Վսեմաշուք Յակոբ էֆէնտի Սպարթալեանի գերեզմանին վրայ երթալով աղօթեց։ Ապա Ս. Առաջնորդը քահանայից դասուն և երդեցիկ մանկանց հետ առաջնորդուեցաւ Հիւանդանոցին մեծ սրահը, ուր ներկայ էին Սպարթալեան մեծաշուք գերդաստանին անդամոց մեծագոյն մասը, Պատ. Հոգաբարձութիւնը, Ազնուափայլ Հոգաբարձուհի Տիկնայք, երկսեռ վարժարանաց ուսանողք իրենց ուսուցիչներուն և Տեսչութեան հետ և երկու սեռէ անթիւ հանդիսականներ։ Սովորական աղօթքները կարդացուելէ ետքը կրկին վարժարանաց ուսանողներէն մի քանին յոյժ լաւ գըրուած մի քանի ճառեր և քերթուածներ կարդացին, որոնք երախտագիտական զգացմամբ լի շնորհակալութիւն կը յայտնէին թէ՝ բարեյիշատակ հանգուցեալին, թէ՝ Վսեմ. Յակոբ էֆէնտիի և թէ՝ նորա ազնիւ գերդաստանին։ Ճառախօսութեանց սկիզբը և վերջը Հռիփսիմեան սանուհիք երգեցիկ մանկանց հետ քաղցր և հեշտալուր ձայնիւ ազգային երգեր երգեցին որոնք շատ մեծ տպաւորութիւն կ'ընէին հանդիսականաց վրայ։ Հանդէսը վերջացաւ Սրբազան Առաջնորդին ընտիր բանախօսութեամբ, որ ամեն տարի ըստ սովորութեան տեղի ունեցած այս հանդիսին իսկական նպատակը բացատրեց, Սպարթալեան վեհ գերդաստանին ըրած և ընելիք անթիւ բարիքները և մեծագործութիւնները թըւեց, Պատ. Հոգաբարձութեան և Ազնուափայլ Հոգաբարձուհի Տիկնայք շնորհակալութիւն յայտնեց, որոնց անխոնջ աշխատութեան և ջանից շնորհիւ մեր Ազգային Հիւանդանոցն առաջնակարգ անուն մի ստացած է ներքին բարեկարգութեան, խնամոց և մաքրութեան մասին և յետոյ խօսքը հանդիսականաց ուղղելով ըսաւ.

«Երախտագէտ ըլլալը մի սուրբ պարտաւորութիւն է. ուրախ եմ որ դուք զայս ճանչնալով յօժարամիտ ներկայ գտնուած էք այս օրուան հանդիսին, անշուշտ արդեամբ ցուցնելու ձեր անկեղծ զգացումները զոր կը տածէք առ Սպարթալեանց վեհ գերդաստանն. պարտաճանաչութիւնը մեծ յառաջդիմութիւն է և ասիկա ձեր վրայ տեսնելս ինձ մեծ մխիթարութիւն կը պատճառէ։»

Ապա համայն ժողովուրդն օրհնելով վերջացուց իւր հոգեշունչ խօսքերն. որոնք յոյժ մեծ տպաւորութիւն ըրին բոլոր հանդիսականաց վրայ։

* *

Սպարթալեան Վսեմ. Յովհաննէս էֆէնտիի տօնախմբութեան առթիւ Հայ երիտասարդաց ըրած մի երախտագիտական ցոյցը, քաղաքիս առ հասարակ ամեն ժողովրդեան համակրութեան արժանացած, տեղային յոյն և դաղիական մամլոյ մէջ արձագանգ գտած և մասնաւորապէս հայ ժողովրդեան ամեն դասուց մեծ խնդութիւն պատճառած ըլլալով հարկ կը համարիմ եղելութիւնը պատմել.

Ամսոյս 13ին, երկուշաբթի երեկոյին, Զմիւռնիոյ հայ ընտանեաց լաւ դասին պատկանող երեսուն չափ հայ երիտասարդներ քաղաքիս երաժշտական անուանի խմբին առաջնորդութեամբ Սպարթալեան էֆէնտիի ծննդեան սպարանը գնացին յատկապէս պատրաստուած ծաղկեփունջ մի նուիրելու և ուղերձ մի կարդալու համար։ Ծաղկեփունջը դոյնզդոյն և ամենաընտիր ծաղիկներով զարդարեալ և յոյժ ճաշակաւոր ու խնամոյ շինուած էր. մէջ տեղը ծաղիկներով Ե. Ս. սկզբնատառերը կային և կախուած սնդուսէ սպիտակ ժապաւէնին վրայ ոսկեղօծ խոշոր տառերով հետեւեալ խօսքերը տպուած էին.

ԵՐԱԽՏԱԳԷՏ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆՆ՝ ԱՌ ԲԱՐԵՐԱՐ ԱԶԳԻՆ ՎՍԵՄ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՖԷՆՏԻ ՍՊԱՐԹԱԼԵԱՆ։

Վսեմ. Յովհաննէս էֆէնտի և իւր ազնուաշուք ընտանիքն յոյժ սիրալիր ընդունելութիւն մ'ըրին երիտասարդաց, և մինչդեռ երաժշտական խումբն Օհանէս Խաչը կը նուագէր, անոնցմէ մին ծաղկեփունջը ներկայացուց Ն. Վսեմութեան, ըսելով.

«Տէ՛ր, պատիւ ունիմ ի դիմաց երախտագէտ հայ երիտասարդաց այս ծաղկեփունջը նուիրել Ձեր Վսեմութեան։»

Եւ Սպարթալեան էֆէնտի մեծապէս զգածուած ընդունեց խորին շնորհակալութիւն յայտնելով։

Երբ նուագածութիւնը դադրեցաւ, Մեսրոպ էֆ. Նուպարեան ի դիմաց հայ երիտասարդութեան շատ խմաստալից գրուած ուղերձ մ'սկսաւ կարդալ, որուն մէջ Սպարթալեան անզուգական գերդաստանին Ազգին մատուցած մեծամեծ ծառայութիւններն և անմոռանալի բարիքներն յիշելէ ետքը խօսեցաւ իրենց նոր ձեռնարկած հոյակապ գործին վրայ և յաւելցուց թէ այսանթիւ բարեգործութեանց առջեւ հայ երիտասարդութիւնը չէր կարող անտարբեր մնալ, և Ն. Վսեմութեան տօնախմբութեանը բարեպատեհ առթիւ կը դար իւր մեծարանքն յայտնել եւ շնորհակալութեան հաւատիքը մատուցանել Վսեմ. Յովհաննէս էֆէնտի, Ազնուաշուք Տիկնոջն և բոլոր Սպարթալեան Մեծաշուք գերդաստանին։

Վսեմ. Յովհաննէս էֆէնտի յուզեալ դէմքով, փղձկեալ սրտիւ եւ խորին տպաւորութեան ներքեւ հետեւեալ խօսքերն արտասանեց.

«Իմ և բոլոր ընտանեացս խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեմ ձեր այս պատուասիրական մեծ ցոյցին համար. այս համակրութիւնն ոչ միայն պատիւ, այլ երջանկութիւն է ինձ և ընտանեացս և մեծ քաջալերութիւն ձեռնարկած գործիս. հայ երիտասարդութեան մէջ այսպիսի միութիւն մը տեսնելով յանչափս կը հրճուիմ և ապագային համար մեծ յոյսեր կ'ունենամ. կը մաղթեմ որ ամենքս դպրոցին շինութեան աւարտումը տեսնենք և մեր բոլոր ջանքերը պակուին։»

Աւելորդ է ըսել թէ այս սրտաբուխ խօսքերը բուռն ծափահարութեամբ ընդունուեցան և զանազան ընտիր անուշեղէններու և յարգի ըմպելեաց մեծարանքներէ ետքը բոլոր երիտասարդները զատ զատ Վսեմ. Յովհաննէս էֆէնտիի և իւր Ազնուաշուք կողակցին կրկին անգամ երախտագիտութիւն և շնորհակալութիւն յայտնելով, կեցցէներու ահեղագոչ ձայներով մեկնեցան այն փառաւոր ապարանէն, որուն նուրբ ճաշակաւ ունեցած զարդարանքն, արեգական նման պայծառ լուսաւորութիւնն և տեսած եռանդագին ընդունելութիւնն դիրենք հիացուցած էր։

ՄԱՍԻՍ 10)

ԵՒ

ՆՈՐԱ ԿԱՏԱՐԸ ԲԱՐԶՐԱՆԱԼՈՒ ՓՈՐՁԵՐ

Ա. ՎԱԼԷՍՑԷՆԹԱՈՒՄ

ՖՐԷՇՖԻԼԴ ԵՒ ՏՈՒԿԷՐ

(27 Մայիս 1868)

1868ի գարնան Կաւկասիա գնացին Լոնդոնի ալպիական Ակումբի անդամներէն Ֆրէշֆիլդ և Տուկէր անգլիացիներն. նոքա հետիոտն ճանապարհորդեցին ի Զուլիցերիա, ելան ալպիական բոլոր բարձրադոյն կատարներն. այնուհետեւ որոշեցին իրենց հնարագիտութիւնն և համարձակութիւնն փորձել Կաւկասի երկու հսկաներու վրայ—Էլբրուսի և Կազբէկի վրայ։ Պարագայներն այնպէս բերին, որ նոցա երրորդ ընկերը չկարողացաւ Թիֆլիս հասնել յունիս 8էն առաջ։ Այս պատճառաւ Ֆրէշֆիլդ և Տուկէր ձեռնարկեցին չբաղդաւորութեան մը դէպի Պարսկաստան. Արարատի մօտէն անցած ժամանակ որոշեցին բարձրանալ նորա վրայ թէեւ ամառն հաղիւ հաղ սկսած էր։ Աւելորդ է մանրամասնում նկարագրել նոցա վերելքն, որովհետեւ նոքա եւս վեր ելան Սբիխսի հարթած ճանապարհով։ Յառաջ բերեմք աստ գլխաւոր պարագայներն։

Մայիս 26ին ուղեւորները մեկնեցան Արալիխէն դէպի վեր, բարձրացան մինչեւ քրդական վրաններն, Մեծ և Փոքր Արարատներու լերանցամէջի վրայ, ապա հետիոտն հասնելով 9000 ոտ բարձրադիր վայր մը, գիշերեցին անդ։ Մայիս 26էն դէպի 27ի կէս գիշերին, ուղեւորներն, Զուլիցերիայէն իրենց հետ բերած ալպիական հրմուտ առաջնորդի մ'ընկերակցութեամբ ըսկրսան վերելքն ժայռաշղթայի ուղղութեամբ։ Առաւօտեան ժամ 6ին Ֆրէշֆիլդ ուժասպառ լինելով պարտաւորեցաւ կենալ. կ'ըզգար բոլոր նշաններն լեռնային հիւանդութեան որ կը վերադրուի սովորաբար անօր օդի ներդործութեան։ Տուկէր և առաջնորդն միայնակ շարունակեցին ճանապարհը։ 13,800 ոտ բարձրութեան վրայ նոքա հասան ժայռաշղթայի վերին ծայրին և ոտ դրին ձիւնապատ սառորտի վրայ, ուր տեղ տեղ դուրս ցցուած են լաւային ժայռեր անհեթեթ ձեւով։ Այնուամենայնիւ ձիւնն արդէն վաղուց ամուր ֆէրխ névé (*) ձեւ ընդունած էր և այս պատճառաւ անհրաժեշտ դատուեցաւ ասոիճաններ փորել։ Ֆրանսուա առաջնորդն այս միջոցին ուժասպառ լինելով այլ եւս չկրցաւ յառաջ երթալ։ Կորովմիտ և անխոնջն Տուկէր շարունակեց վերելքն և հազար ասոիճան փորելէ յետոյ հասաւ 16000 ոտ բարձրութեան։ Սակայն

(*) Ձիւնոտ սառուցի պէս բիւրեղացած չէ եւ կը պահէ իւր ձեւն, թէեւ սաստիկ ամրացած եւ ընդհանրապէս կը տեսնուի բիւրեղացած սառոյցի մակերեւոյթի վրայ։

ճշմարտապէս դիտել կուտայ Ֆրէշֆիլդ, որ նկարագրած է այս անձողվերելքն, (Douglas W. Fresfield. Travels in the Central Caucasus and Bashan. London 1868), թէ միակ մարդ մը անկարող է կատարել այսպիսի երկարատեւ և դժուարին աշխատութիւն բարձրութեան մը վրայ որ հաւասար է Մոնբլանի բարձրութեան։ Ցիրաւի, Տուկէր եւս բոլորովին ուժասպառ եղաւ. ընչաւութիւնը կը ծանրանար, երակներու բարախումը լսելի կը լինէր. իւրաքանչիւր 20-30 ասոիճաններն անցնելէ յետոյ հարկ էր հանգիստ առնուլ։ Աշխատութիւնը տեւեց զրեթէ չորս ժամ եւս, այլ կատարն կ'երեւէր առաջուան պէս հեռուն և ամպերը կ'ակսէին շրջապատել լեռը։ Բանականութիւնը խորհուրդ կուտար վերադառնալ, որովհետեւ ակնյայտի էր թէ մի մարդու կարողութենէն վեր էր այնպիսի գործ մը ի գլուխ հանելն։ Կէս օրին Տուկէր ետ դարձաւ և միանալով իւր ընկերաց, որ կ'սպասէին իրեն էջքի վրայ, իրիկունը հասաւ կայարանն։ Ամբողջ ուղեւորութիւնը տեւեց շուրջ 18 ժամ։

Ֆրէշֆիլդ և Տուկէր յայտնի են որպէս ալպիական հմուտ հետեւակներ։ Նոցա կը պատկանի Էլբրուսի և Կազբէկի կատարներու վրայ առաջին անգամ բարձրանալու պատիւն։ Վերոյիշեալ պատմութիւնը բաւական կ'ապացուցանէ որ երկուքին եւս, մասնաւանդ Տուկէրին, չէին պակսեր ո՛չ կորով ո՛չ համբերատարութիւն։ Վերջապէս նոքա ունէին իրենց հետ Զուլիցերիոյ հմուտ գոյնորդներէն մին, Ֆրանսուա Դրանսուատոս, բնիկ Շամունիի։ Վերելքի համար ընտրած էին յարմարագոյն և կարճ ճանապարհն։

Հետեւաբար, այս վերելքի անձողվերութեան պատճառն անհրաժեշտաբար պէտք է վերագրել տարուան վաղ եղանակին։ Վերելքին ձեռնարկեր էին մայիս 26ին, երբ ձմրան ձիւնային ծածկոյթը դեռ ևս բոլորովին կը պատէ հայկական լեռնագագաթի բարձրութիւնները։ Ֆրէշֆիլդ աչքի չափով 9000 ոտնչափ նշանակեց այն տարածութիւնն որ գրաւած է ձիւնով մայիսի կէսին։ Ի նկատ ունենալով զայս՝ ուղեւորները կը նային կարծել թէ՝ քանի որ մակերեւոյթն ամենուրեք ձիւնապատ է և ջերմաչափն ըստորին աստիճան կը ցուցնէ՝ վերելքն անհնարին պիտի լինի առանց աստիճաններ փորելու և թէ՝ նմանօրինակ պայմաններու մէջ ուղեւորութիւնն անկարելի է որ մի անգամէն յաջողութեամբ պակուի։

Այսպէս ուրեմն Ֆրէշֆիլդ և Տուկէր անձնական փորձով հաստատեցին Արիխի դրութիւնն, որ հիմնուած է մէտեորաբանական փաստերու՝ խնամով ուսումնասիրութեան, Արարատի կազմութեան, նորա լեռնային նիւթերը կազմող առանձնայատկութեան վրայ։ Եւ արդէն նախորդ պատմութենէն գիտենք Արիխի դրութեան ինչ լինելն։ Արիխ կ'ըսէր թէ կատարեալ յաջողութեան կրնան վստահիլ միայն այն ուղեւորներն, որ անտարակոյս այսպիսի գործի համար ունենալով հանդերձ ֆիզիքական ոյժ, կը ձեռնարկեն վերելքն՝ յուլիսի վերջին կամ օգոստոսի սկիզբին։ Այսինքն այն ժամանակ երբ Արարատի շրջակայքն երկարատեւ պայծառութիւն կը տիրէ։ Այս մէջտեղին Արարատ շատ քիչ տարածութեամբ ծածկուած կը լինի ձիւնային սառանով։

Պ. Տ.

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Աշխարհի ամենէն փոքր շաքը։—Հետաքրքրական է գիտնալ թէ չուն մը մինչեւ որ աստիճան փոքրահասակ կրնայ լինել։ Եթէ այս խնդիրը պաշտօնական տեղեկագրի մը նիւթ չլինէր, ընթերցողն անշուշտ չպիտի հաւատար հետեւեալ տողերուն։ Թինի, սեւագոյն փոքրիկ բարակ մը, որ անգլիացի Սըր Արշիպալտ Մաքլէյն զօրավարին կը վերաբերէր, աշխարհիս ամենէն փոքր շունը լինելու պատիւն ունէր, և իբր այն այժմ մեծ խնամքը պահուած է ապակիի ներքեւ, յարդով լցուած։ Թինի չորս բթամատ երկայնութիւն ունէր և կրնար հանգստութեամբ տեղաւորիլ և պտոյտիլ դարեզրի մեծ դաւաթի մը մէջ։ Սովորական մատանի մը կրնար իբր անուր ծառայել անոր, և կրնար դիւրաւ ննջել տղու մը ձեռքին մէջ։ Բնականաբար Թինի մահի մը արժանի թըշնամի մը չէր. ինքզինքը դիտցող մանիկ մը դիւրաւ կրնար դիմադրել անոր։ Բայց եթէ Թինի այժ չունէր, ի փոխարէն յոյժ քաջասիրտ էր և իւր փոքրիկ թաթերուն բոլոր ուժով պիտի հաչէր աշխարհիս ամենէն մեծ մուկին դէմ... երբ մուկը մեռած լինէր։ Ճշմարտութիւնն ըսելու համար, Թինի նշանաւոր էր, հռչակաւոր էր, այլ երջանիկ չէր։ Իւր ամեն ուզածը կրնար ուտել, բայց ախորժակ չունէր։ Թէեւ միշտ ծածկուած էր թանձր մուշտակներով, սակայն միշտ կը դողդղար։ Բնականաբար դիւրաւ պաղ կ'առնուր, և այն ատեն ի՞նչ խղճուկ կերպիւ կը փռնդար, հէդ անասնիկն։

Երաժշտական խնդիրներ.—Ֆրանսական երաժշտական թերթի մը մէջ կը կարդանք հետեւեալը.

«Ֆրանսայի մեծահարուստ երաժշտասէր մը մեռաւ վերջերս, իւր ժառանգութեան մէջ թողուլ Սդրատիվարիուսի երաժշտական շորս սքանչելի գործիներ, զորս 66,250 Ֆրանքի դնած էր։ Այդոնց մէջ կը գտնուի ջուխտակ մը որ համար կը հաւատան թէ Սդրատիվարիուս «Կարապին երգը» կոչած էր, որովհետեւ իւր ձեռքէն ելած վերջին գործն էր։ Արդարեւ այդ ջուխտակ շինուած է 1737ին, այն տարին յորում մեռաւ Սդրատիվարիուս, 93 տարեկան.

«Մինչեւ ցարդ ծանօթ էր, իբր մեծ վարպետին վերջին գործն, ջուխտակ մը որ Սալասպիի կոմսին կը վերաբերէր և շինուած էր 1736ին։ Ինչ որ ալ լինի, վերոյիշեալ չորս գործեաց ծննդեան թուականն յոյժ կասկածելի է և աւասիկ իրենց շինութեան թուականներն և գիներն. 1. Ջուխտակ մը 1737ին շինուած և «Կարապին երգն» անուանեալ 17000 Ֆրանքի. 2. Ջուխտակ մը 1704ին շինուած, 12,750 Ֆրանքի. 3. Ալտոմը 1728ին շինուած, 9,000 Ֆրանքի եւ 4. Վիոլոնչել մը 1696ին շինուած, 17,500 Ֆրանքի։ Համագումար 66,250 Ֆրանք։»

Անոնց կարգադրէ մը.— Աւստրիոյ գահաժառանգ Ռուդոլֆ իշխանին դուստրն, նորատի Էլիզապէթ արշիդքսուհին, նոր տարւոյ առթիւ ընդունած է նորօրինակ կաղանդչէք մը, պէպէներու սրահ մը։ Ազնուական մը նստած է դաշնամուրին առջեւ, և քարտիլին առաջին խաղերը լսուելուն պէս, վեց ասպետք կ'ելնեն պարի հրաւիրել վեց տիկին. փոխադարձ ողջոյններէ յետոյ, քառորդը կ'սկսի իւր ամեն ձեւերով։ Պարին աւարտելէն յետոյ, ասպետք իրենց տեղը կը տանին տիկինները որք կը նստին, վերստին պարի սկսելու համար վալսին առաջին ձայներուն։ Այս ճարտարուեստ խաղալիքին հեղինակը բազմաթիւ տարիներ զբաղած է այդ կնճռոտ մեքենայն շինելու։

Կենդանոյն Բաղդատ։— Թիլիզի (Բրուսիա) շրջակայքը գիւղի մէջ որոշուած լինելով գերեզմանատան շրջապատն ընդարձակել, հարկ եղաւ վերցնել պատերէն միոյն կից գերեզմանները։ Այն օրն յորում այս գործողութիւնը տեղի պիտի ունենար, թաղելոց ընտանիքները ներկայ էին գերեզմանատուն։ Ներկայից առջեւ ահռելի տեսարան մը պարզուեցաւ երբ բացին տասն և ութ տարեկան աղջկան մը դագաղն, որ դեռ նոր թաղուած էր։ Հէդ աղջիկը երեսը միւս կողմ դարձուցած էր. մազերը փետտած էր և մատներուն եղունգն հանած։ Իւր պատանքը պատռած էր։ Երեսին վրայ բազմաթիւ ճանկրտուկներ կային։ Ըստ բժշկոյ տեղեկագրոյն, տարաբաղդ աղջիկը կենդանւոյն թաղուած էր։

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Վաշինկդոնի մէջ ընկերութիւն մը կազմուեր է՝ կատաղութենէ բռնուած մարդիկ դարմանելու համար Բասդէօրի դրութեամբ։

— Աշխարհիս մէջ կը հրատարակուին 34,000 լրագիրք 592 միլիոն օրինակ. 19,000ն Եւրոպա, 12,000ն ի Հիւսիսային Ամերիկա, 775ն Ասիա, 609ն ի հարաւային Ամերիկա. 16,500ն անգլերէն, 7,800ը գերմաներէն, 3850ը Ֆրանսերէն, 1000ն սպաներէն։

—Մոիզ Մէնտէլսոն իմաստասէրին մահուան հարիւրամեակին առթիւ, Պ. Ֆրանց Մէնտէլսոն 150,000 մարք նուիրած է Պէրլինի մէջ իմաստասիրութեան համալսարան մը հիմնելու և 30,000 մարք՝ աղքատաց բաշխելու համար։

—Ի Բիդապէրկ (Մ. Նահանգք) Պ. Է. Թոմսընի ատաղձի գործարանները փակուելով երեք հազար հոգի պարապ մնացեր են— Նիւ Եորքի մէջ ալ գլանիկ չինող 3000 գործաւորներ գործադուլ ըրեր են, թաշակաց դեղչման պատճառաւ։ — Ի Ֆիլատէլֆիա, յունվար 11ին, հրդեհ ծագելով բրդի և բամպակի գործարանաց մէջ, մէկ միլիոն թալար վնաս եղեր է և 2500 գործաւորներ պարապ մնացեր են։—Ձերդի-Պէնքինկ-Գըմբաքի դրամատունն սնանկացեր է 250,000 ոսկի բացով։

—Հայտէլբէրկի համալսարանին տօնախմբութեան առթիւ, մտադիր են լեցնել այդ քաղաքին դղեկին նկուղներուն մէջ գտնուող պատմական տակառն, երրորդ անգամ լինելով։ Ցայսոնի է թէ տակառը կը պարունակէ 28,000 լիտր։ Պանդոկապետ մը առաջարկած է լաւ և աժան գինիով լեցնել զայն։

—Ի Հռոմ, հնագիտական կարեւոր գիւտ մը եղած է։ Պալատինի մէջ երեւան ելած է ստորերկայ փողոց մը, որ ջրի ադուգայներ և կոյուղիներ ունի ճարտարապէս շինուած։ Փողոցին քանի մը կողմերը գտնուած են բազմաթիւ շէնքեր։

—Զուլիցերիոյ վաճառականութեան և երկրագործութեան տեսչութեան մէկ վիճակագրէն կը տեսնուի թէ այժմ 6,500 քարայծ կայ ի Զուլիցերիա. հասարակ եղնիկն անհետացած է բնաւին և այծեմանց թիւն 120 կը հաշուի։

—Ռուս գիւղացւոյն ճարտարութիւնն իւր առատգործ և օրինաւոր, առածի կարգ անցած է։ Իւր նախնական գործիներով, կը յաջողի հրաշալիքներ շինել։ Այսպէս, Նիժնի-Նովկորոտի հրապարակին վրայ այժմ զարմանք կը տեսնուին ամբողջովին փայտեայ ժամացոյցներ, որք լաւ կը բանին և մեծ քանակութեամբ կը ծախուին աղքատ դասուն։

—Հետաքրքրական է թերեւս դիտնալ թէ Ֆրանսայի հինգ Ակադեմիայից չորսը,—Ֆրանսական, Արձանագրութեանց և Գեղեցիկ Դպրութեանց, Գիտաբուեստից, Բարոյական և Քաղաքական գիտութեանց—, ունին քառասնական անդամք։ Գիտութեանց Ակադեմիան 68 անդամ ունի, որով համագումարը կը փնի 228 ակադեմականք, որք տարին 1500ական Ֆրանք կ'ստանան ընդհանրապէս, իբաց առեալ մասնաւոր շահերն։

—Վերջերս, Ֆրոնշթատի մէջ, բազմաթիւ կանայք կը յարձակին Ս. Նիքոլայի եկեղեցւոյն երդցին վրայ, և կ'սկսին ծեծել զայն ու հագուստները պատռտել։ Բարեբաղդաբար անցորդներ կը յաջողին խեղճ երէցն ազատել այդ մեգաբայից ձեռքէն, այց նպատակն էր այս կերպ թշնամանք մ'ընելով հարկադրել որ երէցն թողու իւր պաշտօնն։

—Վիճակագրէ մը կը տեսնուի թէ աշխարհս կը կառավարուի 12 կայսերք, 20 թագաւորք, 47 իշխանք, 6 մեծ դքսեր, 17 սուլթանք, 12 խանք, 1 փոխարքայ, 28 նախագահք և վայրենի ցեղապետներու բազմաղան խառնուրդ մը։

—Բալէի (Ֆրանսա) մէջ վերջերս մեռեր է 44 տարեկան մարդ մը որ հասակն էր 2. 17 մետր։ Վախճանեալը բաղխթիւ ցուցահանդէսներ տուած էր սրճատան մը մէջ ի Փարիզ, որ տակաւին այսօր կը կը կոչուի Հսկային սրճարանը։

—Նիւ Եորքէն յունվար 16ին 65000 միլիոն տոլարի ոսկի ղրկուած է յԵւրոպա։

—Տուվրի մէջ կը բնակի այժմ վիթխարի անգլիացի մը, Թոմաս Լոնճլի, որ 50 Ֆրանսական լիտր կը կշռէ։ Ծնած է 1848ին և այժմ կը բանեցնէ սրճարան մը։ Ամուսնացած է և հայր երեք զաւակաց։ Պ. Լոնճլի աղնուաբար մերժած է իրեն եղած ամենահրապուրիչ առաջարկներն՝ ի տես դրուելու համար։

—Հարիւր տարի առաջ, Ֆրանսայի մէջ 380 հոգի կը ծնէին 10,000 բնակչաց վրայ 1820 ին՝ այդ թիւն եղած էր 309 եւ 1880ին 241։ Այս չարաց պատճառն է դիւրաբարոյութիւնն, եւ ասոր համար է որ Ֆրանսացիք կը ջանան նոր գաղթականութիւններ ձեռք ձգել։

ԱԶԴ

Վկայեալ երիտասարդ մը կը փափաքի դասախօսել թէ՝ վարժարանաց և թէ՝ տանց մէջ Հայերէն, Ֆրանսերէն, Անգլիերէն և Թուրք լեզուներն, ինչպէս նաև Առողջաբանութիւն, Բնական գիտութիւնք, Տոմարակալութիւն, (հանդերձ առեւտրական թղթակցութեամբ, Ֆրանսերէն և անգլիերէն լեզուօք) Աշխարհագրութիւն, (առեւտրականաւ միասին) և Պատմութիւն (հին և նոր ազգաց)։ փափաքողաց ևս Գերմաներէն։

Պէտք ունեցողք կրնան դիմել Պոլիս, Ցակոբեան խան, թիւ 14, Եւրոպական Գրատունը։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

Գրեց Մ. ԱԲԻԿԵԱՆ

Սոյն գործն որ հանրածանօթ Կիւլտէթէին հայերէն արտասանութիւնն է, կ'ուսուցանէ հետեւեալ չորս բաներն.

1. Ընթերցանութիւն այլեւայլ ձեռագրի.
2. Ուղղագրութիւն.
3. Թարգմանութիւն այլեւայլ գրուածոց հանդերձ բառագիտութեամբ.
4. Խմբագրութիւն զանազան մուրհակի, պայմանագրի, աղերսագրի, և այլ խիստ պիտանի գրուածոց։

ԳԻՆ 5 1/2 ֆրանկ։

ԱԶԴ

Ատաբազարի Արամեան վարժարանին համար տաճկերէնի հմուտ դասատու մը կ'ուզուի. փափաքողները

ՎՈՎՍՇՅԱՆ ԳԳԱՆ ԱՎԵՏԱՍԱՆՈՒՄ

Ամենամեծ և օրում նիկելներու ամեն տեսակներու և գույներու համար։

LA VELOUTINE

Poudre de Riz spéciale
PRÉPARÉE AU BISMUTH
Par CHⁿ FAY, Parfumeur
PARIS — 9, Rue de la Paix, 9 — PARIS

ԹԱՆԱՐ

ՀԱՅԿԱԶԵՍՏ ԿԱՆԱՅՔ ԵՎ ԱՂՋԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԳԱՂՈՒՆ ԿԱՆԱՅՔԻ ՀԱՄԱՐ

ԳԱՂՈՒՆ ԿՈՒՅԴԻՆ ՄԵՐ ԳԱՂՈՒՆ ԿԱՆԱՅՔԻ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅԿԱԶԵՍՏ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԳԱՂՈՒՆ ԿԱՆԱՅՔԻ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅԿԱԶԵՍՏ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԳԱՂՈՒՆ ԿԱՆԱՅՔԻ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅԿԱԶԵՍՏ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԳԱՂՈՒՆ ԿԱՆԱՅՔԻ ՀԱՄԱՐ

32 ՄԱՅՍՖԻԼԴ ՓԼԱՇ

Գեղեցիկ մետաղեայ հաստաբոյն ներքնակներ, գեղեցիկ գոյներով ներկուած, ամենայն չափերով։ Ամենայն տեսակի մահճակալներ, սեղաններ, աթոռներ, գրասեղաններ, գրասենեակի կահեր, ամենայն տեսակի գեղեցիկ գոյներ։ Ամենայն տեսակի գեղեցիկ գոյներ։ Ամենայն տեսակի գեղեցիկ գոյներ։